

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม
สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แรกบรรจุ : ครูผู้ช่วย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต ๒

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม
สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แรกบรรจุ : ครูผู้ช่วย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๒
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๗

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ โดยมติเห็นชอบข้อเสนอการจัดทำกรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแนวทางดำเนินการเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมติคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ โดยได้รวบรวมกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งแนวทางดำเนินการเพื่อให้การส่งเสริม จริยธรรมภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐดำเนินกิจกรรมการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้ ฝึกอบรม และพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ ให้มีพฤติกรรมตามมาตรฐานทาง จริยธรรม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

เอกสารหลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะนำเครื่องมือไปใช้ อันจะช่วยให้การเรียนรู้หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่าง คุ่มค่าและเป็นประโยชน์ต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๒

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
ส่วนที่ ๒ กระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรการพัฒนา จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๔
ส่วนที่ ๓ หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรฐานทางจริยธรรม : เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ	๒๐ ๒๑
คำอธิบาย หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรฐานทางจริยธรรม : หลักสูตรเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ	๓๑
ส่วนที่ ๔ แนวทางดำเนินการเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	๓๓
ภาคผนวก	๓๕
จรรยาบรรณและมาตรฐานของวิชาชีพครู	๓๖
เอกสารอ้างอิง	๖๕

ส่วนที่ ๑ บทนำ

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑ กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม หรือ ก.ม.จ. เกี่ยวกับการขับเคลื่อนและส่งเสริมจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมในการเสนอแนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการขับเคลื่อนการดำเนินกระบวนการรักษาจริยธรรม รวมทั้งกลไกและการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคล องค์กรตามมาตรา ๕ วรรคสอง หรือผู้บังคับบัญชานำไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมและยึดถือแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม รวมทั้งเสนอแนะมาตรการในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมแก่หน่วยงานของรัฐเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และยึดถือแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ก.ม.จ. จึงเห็นควรให้มีการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับองค์กรกลางบริหารงานบุคคล องค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรม และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นกลไกในการให้ความรู้ ฝึกอบรม พัฒนาจริยธรรม กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก สร้างวัฒนธรรมทางจริยธรรมทัศนคติ และอุดมการณ์ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสร้างกลไกที่จะช่วยยับยั้งการกระทำผิด (Deterrence) และแจ้งเบาะแส (Whistleblower) ที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม หรือประมวลจริยธรรม อีกทั้งเป็นการป้องกันปัญหาการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับส่วนรวมการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ ข้อมูลสภาพปัญหาด้านจริยธรรมในภาครัฐที่มีความสำคัญ ได้แก่

๑. ข้อมูลเรื่องการกระทำความผิด ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๖๐ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้พิจารณาดำเนินการแล้วเสร็จ และมีมติชี้มูลความผิดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน จำนวนรวม ๑,๗๓๕ เรื่อง โดยจำแนกตามประเภทการกระทำความผิด ดังนี้

พฤติกรรมกระทำความผิด	จำนวน (เรื่อง)
ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ	๖๒๒
จัดซื้อจัดจ้าง/เสนอราคาต่อหน่วยงานรัฐ	๔๙๒
เบียดบังทรัพย์สินของรัฐ	๒๙๖
เรียกรับสินบน	๒๒๘
ที่ดินและทรัพย์สินของรัฐ	๖๖
ร่ำรวยผิดปกติ	๒๓
ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	๑๔

นอกจากนี้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ในปี ๒๕๖๐ พบว่ามีประเด็นพฤติการณ์การกระทำความผิดที่พบจากหน่วยงานต่าง ๆ มีประเด็นที่ถูกร้องเรียน มากที่สุด ๕ อันดับ ได้แก่

พฤติการณ์กระทำผิด	จำนวน (เรื่อง)
พฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตประพตมิชอบ	๒๕๗๓
การทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง	๓๔๓
การยกยอกทรัพย์สิน นื้อโงงทรัพย์สินของราชการ	๓๑๖
ทำเอกสารเท็จ รับรองเอกสารเท็จ	๒๓๗
เจ้าหน้าที่เรียกรับเงิน	๒๑๗

(ข้อมูลจากรายงานประจำปี ๒๕๖๐ ตอนที่ ๒๔ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ หน้า ๒๗๑)

๒. ผลการประเมินดัชนีรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index – CPI) ของ องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International – TI) ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยได้รับการประเมินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาตรฐานโลก (๔๓ คะแนน) ซึ่งค่าตัวชี้วัดนี้นับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ของนักลงทุนต่างประเทศ ทั้งนี้สาเหตุส่วนใหญ่ที่ส่งผลให้ค่าดัชนี CPI ของไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ รวมถึงรัฐวิสาหกิจและองค์กรอิสระ ที่ยังมีพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ ด้วยการเรียกรับสินบน สินน้ำใจ มีการใช้ ทรัพย์สินของทางราชการและงบประมาณเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง มีการเลือกปฏิบัติในการใช้อำนาจ รัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

จากผลสำรวจ Corruption Perception Index ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ ที่ประเทศนิวซีแลนด์ และเดนมาร์ก ได้คะแนนเป็นลำดับหนึ่ง (๘๘ คะแนน) ส่วนฟินแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์และสวีเดน อยู่ในลำดับ ๓ (๘๕ คะแนน) นั้น ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ ๑๗๔ ได้คะแนน ๓๖ คะแนน เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เช่น เวียดนาม โคอซอว ออสเตรเลีย อัลจีเรีย และเอลซัลวาดอร์ ในสายตาของประชาคมโลกปัญหาเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากระบบอุปถัมภ์ในสังคมที่ทำให้ได้ผู้บริหารที่อ่อนด้อยในความซื่อตรง (Integrity) รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการกระทำที่สะท้อนการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับส่วนรวม ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน มีพฤติกรรมประพตมิชอบและร่ำรวยผิดปกติซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้รัฐและประชาชนต้องสูญเสียประโยชน์ไปอย่างมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านการประพต มิชอบ ปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขการประพตมิชอบที่มีมีการใช้ อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างจริยธรรมและการรักษา มาตรฐานวินัยข้าราชการให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งต้องสนับสนุนให้มีความรับผิดชอบหากเกิดการทุจริต ขึ้นในองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในการรับรู้และแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสายตา ของนักลงทุนและนักธุรกิจชาวต่างประเทศดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความสนใจและตัดสินใจ

ลงทุน ในประเทศไทย เนื่องจากมีต้นทุนและความเสี่ยงต่อการประกอบธุรกิจที่ต่ำกว่าประเทศอื่น และสอดคล้องกับ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงเป็นการป้องกันและแก้ไขการสูญเสียผลประโยชน์ของชาติ และประชาชน

ข้อมูลและสถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการป้องกันปราบปราม และป้องปราม เพื่อลดปัญหาเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน และความไม่โปร่งใส ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับ เรื่องนี้ และมีแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินที่จะมีการดำเนินการต่าง ๆ ให้ภาครัฐ มีความโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ในความซื่อตรงและมีมาตรฐานการทำงานที่มีคุณธรรมสูง ในระดับสากล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้น การสร้างเอกภาพแห่งพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การจัดทำบริการ สาธารณะ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนที่ ๒

กระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักการ

“ยกระดับการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการเฝ้าระวัง และคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม”

วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีกรอบความคิด (Mindset) และค่านิยม (Value) ของการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีแนวทางการตัดสินใจปัญหาจริยธรรม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกต้อง เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

(๒) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของบทบาทตนเองในการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม

(๓) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ทางจริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำทางจริยธรรม สร้างศรัทธาจงใจให้ทีมงาน เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานตามภารกิจให้เกิดผลสัมฤทธิ์

(๔) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐและการนำพฤติกรรม ทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคล

(๕) เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมจากประชาชนในการสนับสนุน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกล้ายืนหยัดและแสดงความคิดเห็นที่ถูกต้อง รวมทั้งเข้าใจเข้าใจถึงการแจ้งเบาะแสและพร้อมให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่ประชาชน ผลักดันกระบวนการคุ้มครองสำหรับผู้แจ้งเบาะแสและผู้เฝ้าระวังให้เกิดเป็น รูปธรรมเพื่อสนับสนุนการเฝ้าระวังพฤติกรรมทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับกรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ได้ยึดโยงกับการจัดกลุ่มเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ (Roles and Responsibility) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗ ซึ่งได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น ๕ ระดับ คือ

(๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ

(๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประสบการณ์ที่ผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วเกิน ๑ ปี

(๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่หัวหน้างาน

(๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ผู้อำนวยการหรือเทียบเท่า

(๕) หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานในฐานะ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือรองหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

การพัฒนาและออกแบบ “กรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

๑) หลักการ

“กรอบหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ที่ได้พัฒนาและออกแบบ ขึ้นมานั้น ได้คำนึงถึงหลักการที่เป็นปัจจัยสำคัญ ๓ ประการด้วยกัน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่าง ๑) หลักการ แนวคิด และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ๒) ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรม และหลักการ และ ๓) หลักการในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง ความยั่งยืน

๒) การพัฒนาและออกแบบ ได้คำนึงถึงหลักการที่เป็นปัจจัยสำคัญ ๓ ประการ คือ

๒.๑) หลักการ แนวคิด และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สาธารณชนที่นำมาพัฒนาเป็นหัวข้อวิชา ในกรอบ “หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ” เกิดจากความคาดหวังและความต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการแสดงออกถึง การประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ชื่นชมของประชาชนและสังคม ให้การยอมรับและเชื่อมั่นในระบบราชการ ซึ่งได้กล่าวถึงและระบุไว้ใน หลักการ แนวคิด และข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับ การพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐ อย่างอื่นให้เป็นไปตาม หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานราชการของศาลและองค์กร อิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ด้านที่ ๖ ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นที่ ๕ ระบุให้บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่นและเป็นมืออาชีพ มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม เพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัวให้กับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารทรัพยากรบุคคลในทุกขั้นตอน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ประเด็นการบริการ ประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ แผนย่อยการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ มีแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการบริหารงานบุคคลในภาครัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง โดยการสรรหา และคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ มีระบบบริหารจัดการ และพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้ คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ โดยมีการประเมินผลและเลื่อนระดับตำแหน่งของ บุคลากร ภาครัฐตามผลสัมฤทธิ์ ของงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน โดยมีกลไกการป้องกันการแทรกแซงและการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านที่ ๒ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งกำหนดให้มีการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรภาครัฐเพื่อรองรับการทำงานภายใต้ภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) อาทิ ทักษะดิจิทัล ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสร้างและพัฒนากรอบความคิด (Mindset) ให้กับ

บุคลากรภาครัฐทุกระดับพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และด้านที่ ๑๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ ประพฤติมิชอบ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ การพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ ซึ่งกำหนด เป้าหมาย ให้มีการบริหารบุคคลภาครัฐในระบบคุณธรรมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ เพื่อให้การแต่งตั้งหัวหน้า หน่วยงาน ของรัฐเป็นไปตามระบบคุณธรรมการดำเนินการให้สำนักงาน ก.พ. ดำเนินการจัดทำร่างกฎหมาย ว่าด้วย การบริหารงานบุคคลภาครัฐในระบบคุณธรรม และเร่งรัดการกำหนดวิธีการประเมิน “สัตบุรุษ” และ ให้ใช้ บังคับกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นอันดับแรก

๒.๒) ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมและหลักธรรม

(๑) จากผลการทบทวนวรรณกรรมวิจัย พบว่าในต่างประเทศมีการพัฒนาแนวคิด และ ทฤษฎี จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรม จึงยกตัวอย่างได้อย่างน้อย ๔ หลักคิด คือ Concept of Integrity, Moral Intelligence, แนวคิดเชิงศาสนา เช่น ขงจื้อ พุทธศาสนา ฯลฯ และแนวคิดจรรยาบรรณ วิชาชีพ (Professional Integrity)

ก. แนวคิดที่มาของการยึดมั่นต่อคุณธรรม และจริยธรรม (Concept of Integrity) Antoni Barnard, Willem Schurink and Marië de Beer (๒๕๕๑) ได้ร่วมกันศึกษา แนวคิดของการยึดมั่นต่อคุณธรรมและ จริยธรรม ทั้งที่มา แนวทางการพัฒนา และสมรรถนะที่ส่งเสริมการยึดมั่น คุณธรรมและจริยธรรม

ข. แนวคิดความเฉลียวฉลาดเชิงจริยธรรม (Moral Intelligence: MI) เนื่องจากร้อยกว่าปีที่ผ่านมา มี การศึกษามากมายที่ทำให้สรุปได้ว่า มนุษย์ในโลกนี้รู้ว่าสิ่งใด ถูกสิ่งใดผิด แต่ยังมีกรกระทำที่ไม่ถูกต้องของ มนุษย์โดยเฉพาะ ผู้นำทำให้เกิดวิกฤตของโลกหลายครั้ง หลายคราว ซึ่งสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของ ผู้นำ โดยเฉพาะคุณลักษณะด้านคุณธรรม ความกล้ายืนหยัด ในสิ่งที่ถูกต้อง Lennick และ Fred Kiel (๒๕๕๐) ได้ทำการวิเคราะห์ Moral Intelligence (MI) ที่บุคคล โดยเฉพาะผู้นำต้องมี เพื่อนำพาองค์กรและ สังคมไปสู่ความสำเร็จและเป็นสุข ซึ่ง MI นี้จะเปรียบเสมือนเป็น เข็มทิศที่จะนำพาบุคคลให้กระทำตาม อุดมการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของตนเอง โดยข้อค้นพบของเขาได้จาก การศึกษาผู้นำองค์กรของธุรกิจชั้นนำของโลกที่ประสบความสำเร็จว่า จะต้องยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์ ซึ่งเป็นสากลทั่วโลกไม่ว่าจะ เป็นชนชาติใด ซึ่งได้แก่

- ความกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นในคุณธรรมขั้นสูง
- ความรับผิดชอบ
- ความเอื้ออาทร
- การให้อภัย

ซึ่งหลักการ หรืออุดมคติ หรือคุณธรรมซึ่งเป็นสากลนี้ นักมานุษยวิทยาพบว่ามีอยู่ทุกสังคม และ วัฒนธรรม เป็นสมรรถนะที่ทำให้มนุษย์สามารถแบ่งแยกความถูกต้องออกจากความผิด ความตระหนัก ใน ความรับผิดชอบ ทั้งนี้ สหประชาชาติ (UN) ได้อธิบายเกี่ยวกับความถูกต้องที่มวลมนุษยชาติต้องกระทำ ได้แก่

- การรักษาพันธะสัญญาที่มีต่อส่วนรวมมากกว่าตนเอง
- การเคารพตนเองอย่างมีมนุษยธรรม มีวินัยในตนเองและพร้อมรับผิดชอบ ต่อตนเอง
- เคารพและห่วงใยบุคคลอื่น (ซึ่งเป็น “ Golden Rule ”)
- ห่วงใย ปกป้องรักษาสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อม

ค. แนวคิดของคุณธรรมและจริยธรรมในเชิงศาสนา รวมถึงพุทธศาสนา โดยจะประยุกต์ใช้แนวคิด ตะวันออก เช่น ขงจื้อ ฯลฯ และแนวทางตามพุทธศาสนา เช่น ปณิธานเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ทาง ศาสนา ของท่านพุทธทาสภิกขุ ได้แก่หลักปณิธาน ๓ ประการ คือ

(๑) มุ่งส่งเสริมให้ผู้นับถือศาสนาของแต่ละศาสนาเข้าถึงแก่นแท้แห่งศาสนาของตน

(๒) มุ่งส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา

(๓) มุ่งช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้ถอนตัวจากการตกเป็นทาสวัตถุนิยม ท่านพุทธทาสเสนออย่างมั่นใจ ว่า ท่ามกลางปัญหาสันติภาพ และวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของโลก มนุษย์ควรเรียนรู้ที่จะประยุกต์ศีลธรรมสูงสุด มาเป็นหลักการแก้ปัญหาชีวิต และสังคมร่วมสมัย ซึ่งท่าน เรียกว่า “จริยธรรมสากล” มีดังนี้

(๑) ความสุขที่แท้จริง หมายถึง ความสุขที่ไม่มีความทุกข์ใด ๆ เจือปนอยู่เลย คือ “การบรรลุนิพพาน” ซึ่งทุกคนควรยึดเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

(๒) ความเต็มเปี่ยมแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง ความเป็นผู้มีจิตใจสูงส่งเต็มเปี่ยม ด้วยเมตตากรุณา มีจิตใจที่สว่าง สะอาด สงบ

(๓) การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ คือ การทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถโดยไม่หวัง ผลตอบแทน เพื่อตัวกู - ของกู ทำเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ควร เป็นหน้าที่ที่ต้อง ปฏิบัติโดยไม่ยึดติดในสิ่งใด ๆ

(๔) ความรักสากล คือ ความรักบริสุทธิ์ต่อมนุษยชาติทั้งมวล ไม่เลือกเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา หรือ อุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้ท่านพุทธทาสอธิบายว่า “การปฏิบัติธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่” ซึ่งหน้าที่ของ มนุษย์มี ๒ อย่างหลัก ๆ คือ หน้าที่ตามสถานภาพ ได้แก่ หน้าที่ของพ่อ แม่ ลูก ครู อาจารย์ ลูกศิษย์ ผู้ปกครอง ประชาชน เป็นต้น การทำหน้าที่ตามสถานภาพของตนให้ถูกต้อง สุจริต สมบูรณ์ ก็คือ ว่าเป็นการ ปฏิบัติธรรม แต่อีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญกว่า คือ หน้าที่ ของความเป็นมนุษย์ ซึ่งทุกคนต้องตอบตนเองให้ได้ว่า เราเกิดมาทำไม มีชีวิตอยู่เพื่ออะไร ในที่สุด ทุกคนก็จะพบว่า เรามีหน้าที่ปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์ส่วน ตน และเพื่อสันติภาพของโลกทั้งมวล

ง. แนวคิดของคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ คำว่า วิชาชีพนิยม หรือ professionalism มาจาก รากศัพท์ภาษาละติน “Profitari” สำหรับความหมายในทางวิชาการนั้น วิชาชีพนิยมหมายถึงองค์ความรู้หรือ ความรอบรู้เกี่ยวกับอาชีพของคน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งคนเหล่านั้นเห็นว่ามีค่าและพยายามผลักดันให้ สาธารณชนยอมรับสถานภาพอาชีพของตน และผลงานของ H. Wilensky และของ G. Ritzer and H.M. Trice (๒๕๑๒) พบว่างานใดที่จะได้ชื่อว่าเป็น วิชาชีพนิยมต้องมีหลักเกณฑ์อย่างน้อย ๑๘ หลักเกณฑ์ ซึ่งใน ๒ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณคือ ข้อ (๔) การมีจรรยาบรรณวิชาชีพ หรือมาตรฐานความประพฤติทาง วิชาชีพ หรือศีลธรรมประจำวิชาชีพ และ (๑๕) การประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งมีอาชีพจะต้อง ปฏิบัติตนให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม และปทัสถานทางสังคมที่บุคคลในแวดวงวิชาชีพ ถือว่า เป็นสิ่งที่ตั้งงามควรยึดถือ และปฏิบัติตาม นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความเข้าใจความหมายและเนื้อหา ของพฤติกรรมที่เสี่ยง/ ล่อแหลมต่อการกระทำผิดทางวิชาชีพ ๔ ประการคือ

(๑) การไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายระบุไว้ (Non-feasance)

(๒) การปฏิบัติงานที่น้อยกว่า หรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายระบุไว้ (Malfeasance)

(๓) การปฏิบัติงานที่เกินกว่าที่กฎหมายระบุไว้ (Over-feasance)

(๔) การปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำ ความผิด ปฏิบัติตามกฎหมาย (Mis-feasance)

(๒) แนวทางการประเมินจริยธรรมบนฐานแนวคิดต่างประเทศ : โครงสร้างทางจิตใจของมนุษย์ หลักการที่มนุษย์ใช้ในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดนั้นมีอยู่ ๖ ชั้นตามทฤษฎี ของ Kohlberg (๒๕๓๐) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของดวงเดือน พันธุมนาวิน และหลักศาสนา เราใช้หลักการ และเหตุผล ๖ ชั้น ของการพัฒนาต่อไปนี้ในการตัดสินใจ เปรียบเสมือนเข็มทิศหรือทางเสือ นำทางให้กระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใด

คำว่า “จริยธรรม” (Morality) เป็นระบบของการทำความดีละเว้นความชั่ว มีทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสถานการณ์ของจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม รวมทั้งมีปัจจัยส่งออก (Output) ซึ่งเป็นผลของการมีจริยธรรมหรือมีพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งผลนี้ อาจอยู่ใน รูปแบบ ทั้งจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำ และผลต่อบุคคลอื่น ต่อกลุ่ม ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อโลก จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่ ๒ ตัวขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพ ที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการเลือกที่จะปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยม ตัวใดตัวหนึ่ง เช่น ความกตัญญูต่อบุคคล ขัดแย้งกับความกำหนัดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น บุคคลที่ตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยมตัวที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าที่เป็นประโยชน์แก่เฉพาะตนหรือพวกพ้องในกลุ่มเล็ก ๆ จึงมักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง

(๓) **แนวคิดของ Kohlberg** จะนำมาประกอบการพัฒนาเครื่องมือการประเมินระดับ ของจริยธรรม หรือเหตุของการตอบสนองต่อเหตุการณ์พฤติกรรม เช่น คินวันหนึ่งฝนตก พายุแรงอย่างมาก มีโทรศัพท์สาย ตัวนจากลูกน้องแจ้งให้นายมานะทราบถึงเหตุตัวนในการกู้เรือข้ามฟากที่อับปางลง ในคืน วันนั้นเองภรรยา ของนายมานะเจ็บท้องใกล้คลอด เพื่อนบ้านโทรศัพท์มาให้นายมานะมารับเธอไปโรงพยาบาลนายมานะเริ่ม ลังเลใจ เหตุเพราะพื้นที่เกิดเหตุนั้นมีลูกน้องประจำจุดให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว และหากทราบว่า นายมานะ ต้องพาภรรยาไปคลอดบุตร ก็คงไม่โกรธเคืองนายมานะแต่ประการใด แต่กระนั้นนายมานะก็ตัดสินใจ ขอให้ เพื่อนบ้านเป็นคนพาภรรยาไปส่งโรงพยาบาล แม้ไม่รู้ว่าการคลอดของเธอจะเป็นไปได้ด้วยดีหรือไม่ ส่วนตัว มานะเองก็มุ่งตรงไปยังจุดเกิดเหตุเรืออับปางเพื่อเข้ากู้ภัยเพราะ

(๑) หากนายมานะไม่ร่วมดูแลการกู้ภัย จนเป็นเหตุทำให้พวกเขาเสียชีวิต นายมานะย่อม ตกนรกเมื่อมรณะไป (หรือถูกพระเจ้าลงโทษ)

(๒) เป็นหน้าที่ที่นายมานะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด

(๓) การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ย่อมเป็นการช่วยเหลือครอบครัวอีกหลายครอบครัวที่รอเขา อยู่ เบื้องหลัง

(๔) เมื่อผู้บังคับบัญชาทราบถึงการปฏิบัติงานของนายมานะ ย่อมเห็นถึงความมุ่งมั่นนี้และขึ้น เงินเดือนในระดับสูงให้

(๕) หากสักวันหนึ่งครอบครัวของนายมานะเจอเหตุการณ์คับขันเช่นนี้บ้าง จะได้มีคนมา ช่วยเหลือ ครอบครัวของนายมานะเช่นกัน

(หมายเหตุ: ปรับปรุงเนื้อหาจากโครงการศึกษาและพัฒนาแบบประเมินจริยธรรมข้าราชการพลเรือน (ภาคผนวก ข.) สำนักงาน ก.พ. ๒๕๕๗)

จากตัวอย่างของแบบทดสอบจะเห็นว่าหากทำแนวคิดของ Kohlberg มาประยุกต์นั้นจะพบว่า การตอบจะเป็นการสะท้อนมุมมองของผู้ทดสอบว่าแสดงพฤติกรรมจริยธรรมเพราะหลบหลีกหรือกลัว การถูก ลงโทษ (เป็นขั้นที่ ๑ ของการพัฒนาจริยธรรม) ในขณะที่การตอบข้อ (๓) จะเป็นการแสดงมุมมอง ของผู้ทดสอบที่เห็นการกระทำเพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ (เป็นขั้นที่ ๕ ของการพัฒนาจริยธรรม) เป็นต้น แนวคิด การประเมินผ่านแบบทดสอบเชิงเหตุการณ์ เป็นการประเมินด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ได้รับการนำมาปรับใช้ ค่อนข้างมาก และเหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้ก้าวไปสู่จริยธรรมขั้นสูงสุด คือแสดง พฤติกรรมจริยธรรม จากแรงขับเคลื่อนภายในที่เชื่อว่าการทำความดีเป็นอุดมคติเชิงสากล (Universal)

(๔) **Ethical Decision-Making** การพัฒนาจริยธรรมในภาคเอกชน จะเน้นการใช้จริยธรรมในการ ตัดสินใจในการทำงาน เมื่อเผชิญปัญหา โดยสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ เช่น บัญชี วิศวกรรม แพทย์ ฯลฯ เป็นต้น จะมีการนำแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับ Ethical Decision-Making มาใช้ในการพัฒนา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ใน ธุรกิจ หนึ่งในแนวคิดที่สำคัญคือ The PLUS Decision Making Model (Steven Mintz, PhD (๒๕๖๒)) ซึ่งทำร่วมกับ Ethics Resource Center ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดย พิจารณาจากอักษรย่อ ๔ รายการใน PLUS ดังนี้

- Policies: การตัดสินใจสอดคล้องกับนโยบาย ระเบียบ กฎ แนวทางที่องค์กรกำหนด หรือไม่
- Legal: การตัดสินใจนี้ถูกกฎหมาย หรือไม่ได้ใช้ช่องว่างทางกฎหมายหรือไม่
- Universal: การตัดสินใจนี้เหมาะสมกับอุดมคติสากลที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่

- Self: การตัดสินใจนี้สอดคล้องกับความพึงพอใจของตนเองในด้านความยุติธรรม โดยกระบวนการพัฒนาจะเน้นผ่านการอภิปราย Case Study และร่วมกันในพัฒนาจริยธรรม ทั้งส่วนของความรู้ในวิชาชีพ (นโยบาย และกฎหมาย) คุณค่า และสมรรถนะที่จำเป็นอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบ สำคัญดังภาพตัวอย่างของแพทย์ ซึ่งแยกตามระดับตำแหน่งและความซับซ้อนของพฤติกรรม (อ้างอิงจาก Amélie Julé et al. (๒๕๖๐))

(๕) แนวคิดในการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) การพัฒนาเพื่อให้เกิดพฤติกรรม จนเป็นวิถีชีวิตของการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี หรือการปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยและความเคยชิน จะต้องเป็นการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ (Beliefs) การเห็นคุณค่า (Values) การมีทัศนคติ (Attitude) ที่สอดคล้องก่อนจึงจะมีการสร้างพฤติกรรม หรือ การแสดงออก (Behaviors) ที่สะท้อนแนวคิดดังกล่าวได้ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวคิดในการ เรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ที่เกี่ยวข้องกับ “การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยหรือพฤติกรรมที่มา จากจิตใจ (Affective Domain) เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้งและทัศนคติที่ต้องใช้ วิธีปลูกฝังและสอดแทรกสิ่งดีงามให้เกิดการรับรู้หรือการยอมรับ มีการตอบสนอง ให้มีการจัดรวบรวม หรือจัดระบบแล้วจึงเกิดเป็นค่านิยม” จึงจะส่งผลให้มีการสร้างลักษณะนิสัยที่สอดคล้อง การเรียนการสอน และจุดเน้นนี้ต่างไปจากการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ที่เน้นการสร้างสติปัญญา ความรู้ ความคิด และความเฉลียวฉลาด ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินผล เป็นหลัก

จะเห็นได้ว่า การสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยอธิบายปรากฏการณ์ไม่ว่าจะเป็น ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของมนุษย์ (Moral Development Theory) โดยเพียเจต์ (Jean Piaget) และลอเรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg, ๑๙๗๖) นักจิตวิทยาที่พบว่า มนุษย์สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจกระทำด้วยตนเองแบ่งเป็นระดับตามวัยและวุฒิปัญญา รวมทั้ง ทฤษฎีของนักคิดรุ่นใหม่ เช่น ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) โดยนักคิด Frankfurt School เจอร์เก็น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas, ๑๙๙๓) ซึ่งประสานแนวคิดเรื่องจริยธรรมเข้ากับการใช้ภาษา ทฤษฎีการสะกิด (Nudging Theory) (๒๐๐๘) ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Economics) ดร. ริชาร์ด เอช เธเลอร์ (Richard H. Thaler) ศาสตราจารย์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ พบว่า การสะกิด หรือการสร้างแรงจูงใจ หรือชักจูงใจให้เกิดการตัดสินใจ ณ ช่วงเวลาที่ บุคคลต้องตัดสินใจ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการโดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพ เงินทอง และความสุข เป็นต้น

(๖) “หลักสัตบุรุษ” คือ การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อีกหลักหนึ่ง คือ “หลักสัตบุรุษ” คือการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ช่วยเกื้อหนุนการปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรม ๗ ประการ

สัตบุรุษ คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ เป็นคุณธรรมของคนดี ซึ่งคุณสมบัติ ทั้งเจ็ดประการ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจทุก อย่างให้บรรลุผลสำเร็จ เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ จะพบว่า การปฏิบัติตามหลักของสัปปุริสธรรมนั้น มีนัยยะที่ครอบคลุมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ทั้ง ๗ ประการ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับการยกย่องว่าเป็นสัตบุรุษคือยึด การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมเป็นคุณธรรมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่ ก็จะเป็นการช่วยเกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติ ตาม

มาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการด้วยเช่นกัน และเมื่อนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาพิจารณาเทียบเคียง กับ มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จะเห็นว่า หลักสัปปุริสธรรม ๗ มีนัยยะที่ครอบคลุมมาตรฐานทางจริยธรรมในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอาจจะมีเกี่ยวข้อง เด่นชัดมากขึ้น น้อยกันตามลักษณะ ของการประพฤติปฏิบัติ

ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมข้อที่ ๑ คือธัมมัญญตา รู้จักเหตุ และหลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ กฎกติกาของสังคม รู้ว่าควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร และหลักข้อ ๒ คือ อตถัญญตา รู้จักผล รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ ผู้ที่ยึดหลัก ๒ ประการนี้ย่อมเข้าใจถึงมาตรฐานทางจริยธรรมข้อที่ ๑ ที่ให้ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ และนำมาประพฤติปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ผนวกกับการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมข้อที่ ๓ คือ อตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักตน โดยรู้ตนตามความเป็นจริง โดยฐานะ ภาวะเพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ และคุณธรรม และวางตน ประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีคุณสมบัติของคนดี สามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจของตนได้อย่างถูกต้อง รู้ภูมิปัญญาและ ภูมิธรรม โดยรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติและความสามารถอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเอง ส่วนรู้ภูมิธรรม คือรู้แนวทางการดำเนินชีวิตของตนโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม

เมื่อพิจารณาแล้ว การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ๓ ข้อนี้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง กับการประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ เช่น มาตรฐานทางจริยธรรมข้อที่ ๒ ซื่อสัตย์ สุจริต จิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และข้อที่ ๓ ที่ว่า กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม คือ การเป็นผู้มีความชัดเจนในหลักการและเหตุผล รู้จักจุดมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ รู้ว่าที่ตนทำอยู่ อย่างนั้น ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์อะไร หรือควรบรรลุผลอย่างไร การมีใจที่มุ่งสู่เป้าหมายอย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน่ ย่อมทำให้เป็นผู้ที่สามารถกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ชอบธรรม คือสามารถใช้ดุลพินิจ อย่างมีเหตุผลในการกล้าตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำด้วยความสุจริตใจ รวมทั้งกล้าคัดค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ชอบธรรม

ในส่วนของการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อที่ ๔ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ นอกจากการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมข้อที่ ๑ ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ แล้ว ยังเกี่ยวข้องกับความรู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) รู้จักความพอเพียง รู้ขอบเขตของความพอเหมาะในการทำงาน รวมถึงการดำเนินชีวิต รู้จักยินดีในสิ่งที่ตนมี ไม่ทำอะไรเกินตัว มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพย์สิน บุคลากร และเวลาของหน่วยงานอย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากนี้ การมีจิตสาธารณะ ส่วนหนึ่งคือ ต้องเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัญญตา) รู้จักสังคม เข้าใจความเป็นไปของสังคม สามารถตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในสังคม เกิดความปรารถนาที่จะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม

สำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อที่ ๕ ข้อที่ ๖ และข้อที่ ๗ นั้น จะพบว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรมทั้ง ๗ ข้อ ตัวอย่างเช่น ข้อที่ ๕ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้ปฏิบัติ จำเป็นต้องรู้ หลักการ รู้งานและกฎกติกาอย่างถูกต้อง (ธัมมัญญตา) รู้เป้าหมาย เข้าใจวัตถุประสงค์ของงานที่ปฏิบัติ เข้าใจ และคาดการณ์ถึงผลที่จะได้รับ ซึ่งจะสามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น (อตถัญญตา) นอกจากนี้ ยังต้องรู้ตนเอง (อตตัญญตา) รู้ว่าตนเองมีความรู้ ความสามารถ ความถนัดอย่างไร รวมถึงมีหลัก คุณธรรมประจำใจของตนเอง โดยประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมตรงเป้าหมาย รู้จักวิเคราะห์จุดด้อย จุดแข็งของตนและขององค์กร ตลอดจนสามารถพัฒนาตน และปรับปรุงตนให้เจริญงอกงาม นอกจากนี้ เพื่อให้ เกิดความ สัมฤทธิ์ผลของงาน ผู้ปฏิบัติย่อมต้องรู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) คือความพอดี รู้จักขอบเขต ของความ

เหมาะสมในการทำงานในเรื่องต่าง ๆ เช่นบริหารงานให้มีความพอดีในขีดความสามารถของตน รู้จักกาลเวลา (กาลัญญตา) คือกาลเวลาอันเหมาะสมและวางแผนบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลา อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง ปัจจัยหนึ่งก็คือการเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปรีสัญญตา) รู้จักชุมชนและสังคม รู้กฎเกณฑ์ ประเพณี แบบแผนของชุมชน ทำให้สามารถวางตนได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสมในสังคมนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคมนั้น ๆ เมื่อจะกระทำกิจการใด ๆ ย่อมได้รับความร่วมมือ ทำให้งานสำเร็จลุล่วงได้อย่างดี นอกจากนี้การรู้จักชุมชนจะทำให้เข้าใจว่าชุมชนนั้น มีปัญหาอะไร มีความต้องการอะไร ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขได้ตรงจุด การปฏิบัติตามหลักสี่ปฐิธรรม ข้อที่ ๗ ที่จะช่วยให้งานบรรลุผลคือ การรู้จักบุคคล (บุคคลัญญตา) คือรู้ความแตกต่างของบุคคลโดยอัธยาศัย ความสามารถ คุณธรรม และรู้ว่าควรปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะกับงาน รู้จักเลือกคนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความเป็นธรรม มีความสามัคคี ไม่แตกแยก และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่หมู่คณะและองค์กรได้

๒.๓) หลักการในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืน สารสำคัญที่นำมาพัฒนาเป็นหัวข้อวิชา ในกรอบ “หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ” เกิดจากการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญ จากหลักการในการสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความยั่งยืน ที่จะเป็นตัวช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความเข้าใจและยอมรับจนมี การแสดงออกถึงการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ชื่นชมของประชาชน และสังคมให้การยอมรับและเชื่อมั่นในระบบราชการ ซึ่งได้กล่าวถึงและระบุไว้ในทฤษฎีการสร้างการมีส่วนร่วม เช่น

๒.๓.๑) ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมาย

๑. การออกแบบหลักสูตรและเครื่องมือที่ใช้ประกอบการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายได้ คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้และได้ใช้รูปแบบวิธีการที่สอดคล้องตามความต้องการและความถนัดของ ผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม ผสมผสานกับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามหลักการเรียนรู้ของ Knowles ที่มีประสบการณ์ และมีความคาดหวังต่างจากเด็ก โดยผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะสูง มีประสบการณ์ มีความพร้อมเมื่อรู้ว่าสิ่งที่จะเรียนรู้เป็น เรื่องสำคัญและจำเป็นรวมทั้งให้ตัวเองเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นต้น

๒. วิธีการเรียนรู้ที่ใช้ในหลักสูตรจะเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมหรือ เครื่องมือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายในแต่ละหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจาก ๒๕ เครื่องมือการเรียนรู้ที่ให้หลากหลาย เช่น สถานการณ์จำลองหรือภาพเหตุการณ์ (Scenario Based) ที่สะท้อน เหตุการณ์จริงและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีการให้ข้อมูลกระชับ เน้นประเด็นที่ต้องตัดสินใจ สำหรับกลุ่ม Gen X และ Gen Y และมีการใช้กรณีศึกษาในรูปแบบของ Critical Incidents ที่มีเนื้อหากระชับ จากฐานเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นจริง ให้มีการอภิปรายกลุ่มที่กำหนดประเด็นชัดเจน สอดคล้องกับประสบการณ์ของกลุ่ม Baby Boomers และ Gen X ตอนปลาย นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีในลักษณะของสื่อทางดิจิทัลแบบตอบโต้ (Interactive Digital Learning) เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของกลุ่ม Gen X และ Gen Y ในขณะเดียวกัน ก็ได้ออกแบบให้ใช้งานได้ง่ายเพื่อให้กลุ่ม Baby Boomers สามารถเข้าใช้งานได้ด้วย รวมทั้งยังได้ใช้กิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนในการควบคุมการเรียนรู้ มีความท้าทาย ภายใต้กติกา เปิดโอกาสให้มี ปฏิสัมพันธ์และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับในรูปแบบของ Gamification เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียน ในกลุ่ม Gen Y และ Gen X รวมทั้งกลุ่ม Baby Boomers อีกด้วย

๓. บทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยที่หลักสูตรเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรฐานทางจริยธรรมได้ออกแบบให้ครอบคลุมทั้งในระดับปฏิบัติ ระดับบริหารและบริหารระดับสูง จึงได้มีการศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละระดับ เน้นใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการบริหารและการปฏิบัติที่จะส่งผลต่อคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ ครองตำแหน่ง เหล่านั้นด้วย ดังนั้น การออกแบบต้องคำนึงถึง

๑) ระยะเวลาและเนื้อหาของหลักสูตรให้มีความกระชับ ตรงประเด็น และมุ่งเน้นที่การสร้างองค์ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนนำไปสร้าง พฤติกรรม การปฏิบัติและการบริหารที่สอดคล้อง (Compliance Based) มีการเพิ่มทักษะ ที่เกี่ยวข้องสำคัญ บางประการที่อาจไม่ปรากฏในหลักสูตรทั่วไปอื่นๆ โดยเน้นประเด็นหลักที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ นำไป สร้างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นสำคัญ มิใช่เป็นทักษะด้านการบริหารหรือการปฏิบัติงานทั่วไป ซึ่งสามารถพัฒนาได้จากหลักสูตร หรือวิธีการอื่นๆ

๒) ต้องสร้างให้เห็นคุณค่าและเกิดทัศนคติ หรือ Mindset ที่จะนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมที่ สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม “การออกแบบและพัฒนารูปแบบวิธีการ” ที่ใช้สำหรับการพัฒนาจึงต้อง สอดคล้องและดึงดูด กลุ่มเป้าหมายให้เกิดความสนใจ รวมทั้งการอยากมีส่วนร่วมสำหรับกลุ่มคนหลาย Generations ที่มีความ รับผิดชอบและมีภาระหน้าที่ที่แตกต่างเหล่านี้ให้ครอบคลุมจึงเกิดเป็นแนวคิดในการ สร้างเครื่องมือการเรียนรู้ ใหม่ๆ ทั้งในส่วนของการออกแบบกรณีศึกษาขนาดเล็ก (Mini case) ภาพเหตุการณ์ ในรูปแบบของ Critical Incidents และ Scenario Based มีการจัดกิจกรรมการแข่งขัน การแสดงบทบาท สมมุติ และมีการนำ เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการสอนของวิทยากรในห้อง ซึ่งอาจรวมถึงผู้ที่ เรียนรู้ผ่าน Zoom ด้วย ในรูปแบบของ Interactive Digital Learning ที่มีการสร้างฐานการเรียนรู้ผ่านดิจิทัล และมีการประยุกต์ใช้ กิจกรรมที่มีความกระชับ เพิ่มความน่าสนใจและท้าทายสำหรับคนรุ่นใหม่และเป็นการ เชื่อมโยงให้ Gen อื่นๆ ได้มีการใช้อุปกรณ์ทางการสื่อสารประกอบการเรียนรู้อย่างไม่ยาก รวมทั้งมีการตั้ง คำถามที่ท้าทาย หรือกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมผ่านอุปกรณ์การสื่อสารของ ตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

๒.๓.๒) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นคนดี อย่างเป็นระบบ ครบวงจร เน้นให้มีกระบวนการที่ชัดเจน และมีการสร้างพฤติกรรมด้านจริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม จึงต้อง คำนึงถึงการออกแบบให้ สอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ด้วย โดยนำหลักแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วม จากบทความที่มีการเผยแพร่ ของนักวิชาการมาเพิ่มมุมมองในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือหรือกิจกรรม ต่าง ๆ ในกรอบหลักสูตร ๆ ด้วย โดยสรุปได้ดังนี้

๑. “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือในการตัดสินใจ การ ติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา หรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่ม ให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

๒. กระบวนการมีส่วนร่วม โดยสรุป ได้จำแนก “กระบวนการมีส่วนร่วม” ออกเป็น กระบวนการมี ส่วนร่วมในการ ๑) ค้นหาสาเหตุและความต้องการ ๒) วางแผนและดำเนินการ ๓) ตัดสินใจ ๔) ปฏิบัติการ ๕) ประเมินผล และ ๖) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๓. ประเภทการมีส่วนร่วม โดยสรุป ได้จำแนก “ประเภทการมีส่วนร่วม” ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง สาระสำคัญอยู่ที่เป็นกรมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร และ ๒) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมในเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ เป็นเรื่องของการให้หารสนับสนุน ส่งเสริม ให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น

๔. ลักษณะการมีส่วนร่วม โดยสรุป ได้จำแนก “ลักษณะการมีส่วนร่วม” ออกเป็น ๒ ระดับ คือ ๑) การมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การลงประชามติ และ ๒) การมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไก ทางกฎหมาย

๕. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยสรุป ได้จำแนก “ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม” ออกเป็น ๔ ปัจจัย คือ ๑) ปัจจัย ด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ ๒) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนสนับสนุน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกลงเป็นผู้แทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ๓) ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ บรรยากาศองค์กร การติดต่อสื่อสาร กฎระเบียบ การเอาใจใส่กรณีอื่นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคม และ ๔) ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน

๒.๕ ความสำคัญของการพัฒนาและออกแบบ “เครื่องมือและวิธีการ” ที่ใช้ในกรอบหลักสูตรการพัฒนา จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

(๑) เน้นการปลูกฝังทัศนคติ ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความคิดเชิงวิพากษ์ และมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างและพัฒนาาระดับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความคาดหวัง ของประชาชน ตลอดจนเผยแพร่ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สู่สาธารณะได้

(๒) เน้นการสร้างเครือข่ายสำหรับแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และข้อมูล เพื่อเป็น แนวทางในการแจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และสร้างกระบวนการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสให้มี ความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนการเฝ้าระวังพฤติกรรมทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับได้ อย่างทั่วถึงเชื่อมโยงความร่วมมือในทุกระดับทั้งภายในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงาน

(๓) การจัดทำ “เครื่องมือการพัฒนาหรือชุดพัฒนาจริยธรรม” เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมที่ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละระดับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการทำงานและ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เห็นพ้อง เห็นต่าง และตกผลึกเพื่อการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมทางจริยธรรมของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละระดับได้ โดยการส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมือและเทคนิค วิธีการที่สะท้อนการเรียนรู้จากฉากสถานการณ์จำลอง (Scenario Based Learning) นำแนวคิดของเกม (Gamification) และนำเทคโนโลยีในลักษณะการเรียนรู้จากสื่อดิจิทัลแบบตอบโต้ (interactive digital learning) รวมถึงการใช้กรณีตัวอย่าง (Case Study) การมอบหมายงาน (job assignment) การประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (workshop) การจัดกิจกรรมระดมสมองเพื่อคิดค้นนวัตกรรม (Hackathon) เครื่องมือและเทคนิควิธีการเหล่านี้จะช่วยสร้างแนวทางการขับเคลื่อนจริยธรรมในหน่วยงานให้เกิดเป็น รูปธรรม ได้ง่ายขึ้น

(๔) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล องค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรม และหน่วยงาน ของรัฐ สามารถนำ “เครื่องมือและวิธีการ” ไปประยุกต์โดยผสมผสาน “เครื่องมือและวิธีการ” ของแต่ละ หลักสูตรใน

การสร้างรูปแบบการอบรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน และสามารถจัด หลักสูตรโดย การอบรมแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่มีการอบรมแบบในห้องเรียน (Onsite) การอบรมแบบ ออนไลน์ (Online) หรือเพิ่มการอบรมแบบ E-learning ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจน ศึกษาค้นคว้า ความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆที่มีการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ สำหรับประชาชนผู้สนใจทั่วไป ทั้งนี้ได้ จัดทำ “เครื่องมือ” เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมสำหรับใช้ในหลักสูตร การพัฒนา จริยธรรมฯ โดยผ่านสื่อดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เครื่องมือในการ

๑. มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้เรื่องมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ซึ่งเป็นจริยธรรม พื้นฐานให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีแนวคิดในการสร้างพฤติกรรมของตน และ เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้และสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ประจักษ์และเกิดการยอมรับ เพิ่มความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. “เครื่องมือ” ที่พัฒนาและสร้างขึ้นมานั้นใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered Approach) โดยออกแบบ “เครื่องมือ” ให้การเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่คำนึงถึง ความสนใจ ของผู้เรียน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผ่านการใช้ “เครื่องมือ” ที่ผสมผสานกิจกรรมและ วิธีการต่างๆ ที่ กระตุ้นให้เกิดพลังพลวัต (Dynamic) ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับวิทยากร ซึ่งจะช่วยให้เกิด การเรียนรู้แบบ Insight Learning ดังนั้น จึงต้องมีการปรับและเสริมเพิ่มกิจกรรมโดยเฉพาะ อย่างยิ่งเน้นให้ มีการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) หลังจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบมากกว่า การทำ กิจกรรมเพื่อความสนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว

๓. ประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง Inclusive Learning ที่คำนึงถึงความต้องการและพื้นฐาน ที่ต่างกันของ ผู้เรียนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความเท่าเทียม สามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี นัยสำคัญ เสริมให้ เนื้อหามีความน่าสนใจ เข้าถึงได้ง่ายสำหรับกลุ่มคนที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มี ส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ที่จะทำให้ผู้เรียน สามารถ ปฏิสัมพันธ์กันได้ (Interactive) สามารถใช้ Social media ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการแปลงหลักทาง จริยธรรมทั้ง ๗ ประการสู่การปฏิบัติจริงในการทำงาน เช่น การ share cases ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น

ดังนั้น การที่จะพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นคนดี อย่างเป็นระบบ ครบวงจร เน้นให้มี กระบวนทัศน์ และมีการสร้างพฤติกรรมด้านจริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม จึงต้องออกแบบ ให้สอดคล้อง กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ

๑. ลักษณะเฉพาะของการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม : มีลักษณะเฉพาะต่างไปจากการพัฒนา ด้านอื่น ๆ คือ การเรียนรู้ต้องส่งผลถึงพฤติกรรมเชิงประจักษ์ จึงจะวัดผลและประเมินได้ ในการ ออกแบบ หลักสูตรและเครื่องมือการเรียนรู้ จึงใช้แนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อของบุคคล คือ ต้องมี ความเชื่อ ให้เห็นคุณค่าเกิดเป็นทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมและความมีจริยธรรมในพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นองค์ประกอบ สำคัญซึ่งในการสร้างคุณค่า และทัศนคติไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการบรรยายให้ความรู้เท่านั้น แต่ต้องมาจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน การได้คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีตรรกะ คิดเชิงวิพากษ์การต่อยอด ความคิดจะเกิดการซึมซับ (Absorb) นำไปสู่การยอมรับ เชื่อถือ คิดถึงการกระทำที่สอดคล้อง เพื่อจะได้นำไป เป็นแนวทางสร้างพฤติกรรมของตนเองและเนื่องจากการพัฒนาลักษณะนี้เป็นการพัฒนาที่ลงลึก ถึงจิตใจ เกี่ยวกับกรอบความคิด ค่านิยม ความรู้สึก การปรับ Mindset ให้ส่งผลไปถึงพฤติกรรม ต่างจาก การเรียนรู้

ด้านอื่น ๆ จึงใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) จะใช้การบรรยายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องใช้รูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย การออกแบบหลักสูตรและเครื่องมือ จึงเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องทั้งกับลักษณะการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และข้อกำหนดทางจริยธรรม ตลอดจนแนวคิดกลยุทธ์จากหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมขององค์กรต้นแบบทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ ในการขับเคลื่อนภารกิจด้านจริยธรรม โดยเน้นการสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และนำมาสังเคราะห์ ประกอบการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. คุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา : จากข้อมูลสถิติพบว่ากลุ่มกำลังคน ที่เกี่ยวข้องกับระบบภาครัฐ คือ กลุ่ม Gen Z ที่ส่วนใหญ่กำลังเตรียมตัวเข้าสู่ระบบ กับกลุ่ม Silent Generation ที่เป็น กลุ่มองค์ความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งออกนอกระบบไปแล้ว แต่ยังสามารถเข้ามาช่วยในระบบได้ เพราะถือเป็น ทรัพยากร แหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถต่อยอด สร้างกรณีศึกษา หรือกรณีความสำเร็จ อีกส่วนหนึ่งได้ สำหรับ กลุ่มที่ยังอยู่ในช่วงวัยทำงาน พบว่ากลุ่มที่เป็นกำลังคนส่วนใหญ่ในภาครัฐ คือกลุ่ม Gen Y และ Gen X และยังมี กลุ่มที่เล็กลงมาอีก คือ Baby Boomer โดยแต่ละกลุ่มอายุดังกล่าวมีความแตกต่างในเรื่องของคุณลักษณะ ความเชื่อ ความสนใจ พฤติกรรมการแสดงออกและลักษณะการเรียนรู้ ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการ พัฒนา จึงต้องเลือกกลยุทธ์การเรียนรู้ที่แตกต่างมาออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมทั้ง รูปแบบ วิธีการ เครื่องมือ ระยะเวลา

๓. รูปแบบ วิธีการ เครื่องมือ ระยะเวลา : ที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

๔. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย : รวมถึง สมรรถนะ ทักษะ และพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ระเบียบ คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรม และกระบวนการรักษาจริยธรรมของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ มาตรฐานและแนวทาง การกำหนดความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ และแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงาน/การบริหารงาน ต้องคำนึงถึงจุดเน้น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

๕. ข้อกำหนดทางกฎหมาย : ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนปฏิรูปประเทศ ระเบียบ คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรม และกระบวนการรักษาจริยธรรมของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ และยุทธศาสตร์ ด้านมาตรฐานทางจริยธรรม และส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

๖. ความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง : ทั้งด้านความคิดเห็น ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และด้านความคิดเห็นของประชาชนจากผลการศึกษาที่ผ่านมา เช่น การสำรวจทัศนคติ ของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อค่านิยมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ของรัฐ และผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblower) เป็นต้น

๗. แนวทางการนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคล : การพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นคนดีอย่างเป็นระบบ ครบวงจรนั้น ต้องนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ใน

กระบวนการบริหารงานบุคคล หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามโครงการนี้จะเข้ามาเติมเต็มในขั้นตอนของการพัฒนา เป็นการเพิ่มรูปแบบการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับผลการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม ถ้าทุกหน่วยงาน ได้ดำเนินการอย่างจริงจังตามแนวทางใหม่นี้ นอกจากจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับ มาตรฐานทางจริยธรรม และยังสามารถลดจุดอ่อนในระบบบริหารงานบุคคลของหน่วยงานอีกด้วย

กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบ ๙ ประเด็น คือ

๑. เนื้อหา เนื้อหาที่กำหนดต้องกระชับ ตรงประเด็น มุ่งเน้นที่การสร้างองค์ความรู้ให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปสร้างพฤติกรรมในการ ทำงาน ทั้งการปฏิบัติและการบริหารที่สอดคล้อง (Compliance Based) มีการเพิ่มทักษะที่เกี่ยวข้องสำคัญ บาง ประการที่อาจไม่ปรากฏในหลักสูตรทั่วไปอื่น ๆ มีใช้ทักษะด้านการบริหารหรือการปฏิบัติงานทั่วไป

๒. วิธีการพัฒนา พฤติกรรมทางจริยธรรมมีฐานมาจากความเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อ ส่วนบุคคล คุณค่า ทศนคติและพฤติกรรม เบื้องต้นบุคคลจะเกิดความเชื่อ มีแนวความคิดที่ตนถือว่าเป็นจริง โดยความคิด นั้นจะมาจากหลายแหล่ง เช่น ประสบการณ์ตรง หรือการทดลอง การจะยอมรับบรรทัดฐานนี้ วิธีการพัฒนา ต้องใช้กิจกรรมให้มีส่วนร่วม และเน้นตามความต้องการและความถนัดของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

๓. กลุ่มเป้าหมาย การออกแบบหลักสูตร วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ กิจกรรมต่าง ๆ ได้คำนึงถึง ความสำคัญและความแตกต่างของแต่ละกลุ่มอายุเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ความคุ้นเคยกับสื่อ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๔. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การยกย่องหลักสูตรทุกหลักสูตรได้ให้ความสำคัญ กับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีการออกแบบให้ครอบคลุมทั้งในระดับปฏิบัติ ระดับบริหาร และบริหารระดับสูง โดยศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนด ตำแหน่ง ภารกิจ สมรรถนะและทักษะที่ต้องการรวมทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนด ระเบียบ แนวทาง ข้อปฏิบัติต่างๆ โดยเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการบริหารและการปฏิบัติ ที่จะส่งผลต่อ คุณธรรมและจริยธรรม

๕. กรอบแนวทางการพัฒนา (เพิ่มจากลักษณะเฉพาะของการพัฒนาตามคุณธรรม) ได้นำ แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ พฤติกรรมการให้บริการของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามขอให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐอำนวยความสะดวกด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งได้นำความ คาดหวังของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารในระดับส่วนราชการที่จะต้องยึดมั่น ในหลักวิชาชีพและผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นหลัก ฯลฯ มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาด้วย

๖. แผนปฏิรูปประเทศ แนวคิดสัตบุรุษ ตามที่แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประเด็นปฏิรูปที่ ๒ ด้านการป้องกัน (๑) กลยุทธ์ที่ ๑ ให้ส่วนราชการมีการบริหารงาน บุคคลที่เป็นไปตามระบบคุณธรรม (Merit System) ได้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้ายืนหยัด ในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งในกิจกรรมที่ ๑๒ ให้สำนักงาน ก.พ. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำตัวชี้วัดและวิธีการประเมิน “สัตบุรุษ” หลักสูตรนี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องสัตบุรุษและหลักสี่ปฐิธธรรม ๗ ประการ มาบูรณาการกับแนวคิด ในการปฏิบัติงานในหลักสูตรเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุและกับการบริหารงานในหลักสูตรหัวหน้างาน และ หลักสูตรหัวหน้า/รองหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

๗. การกำหนดวัตถุประสงค์ ในภาพรวมทุกหลักสูตรได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นให้มี ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ เน้นการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ ในบางระดับได้มีการ เพิ่ม ทักษะที่จำเป็น เน้นการปลูกฝังแนวคิด สร้างค่านิยมให้มีทัศนคติที่ดี มีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นตัวแทน ต้นแบบเป็นภาพลักษณ์ขององค์กรที่จะ สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกมิติ

๘. การต่อยอดนำไปปฏิบัติ ทุกหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความผูกพันที่จะนำสิ่งที่ ได้ เรียนรู้ไปต่อยอดปฏิบัติ นำไปสร้างพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้ง เน้นให้มีการสร้างเครือข่ายของคณาจารย์หรือคณาจารย์เพื่อให้เกิดผลกระทบ (Impact) ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญ

๙. ระยะเวลาในภาพรวมของหลักสูตร พิจารณาจากสภาพการณ์ในปัจจุบัน ระยะเวลาของ แต่ละ หลักสูตรต้องไม่ให้อาวานานเกินไปจนกระทบต่อภารกิจความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและหากยาว เกินไปอาจทำให้ขาดความน่าสนใจ ซึ่งจากประสบการณ์การจัดการฝึกอบรมที่ผ่านมาพบว่า ระยะเวลาที่ ผู้เข้าร่วม กิจกรรมสามารถที่จะเข้าร่วมได้ตลอดทั้งหลักสูตรที่เหมาะสมประมาณ ๒ วันทำการและสูงสุดไม่ ควรเกิน ๓ วันทำการ การออกแบบและพัฒนา “หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของ รัฐ ตามมาตรฐานทางจริยธรรม” มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ให้มีการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการให้เป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน สังเกตเห็น และ ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ โดยเนื้อหาวิชาจะจัดทำให้สอดคล้องกับความจำเป็น ความเปลี่ยนแปลง และความ ต้องการในปัจจุบัน โดยมีการศึกษารูปแบบ วิธีการพัฒนาจริยธรรมขององค์กรทั้งในและต่างประเทศ เป็น ต้นแบบ รวมทั้งนำคำอธิบายพฤติกรรม Do and Don't อะไรที่ควรทำ อะไรที่ไม่ควรทำมาเป็นต้นแบบ และ แนวทางในการทำกิจกรรมในหลักสูตร

๒.ให้นำเทคโนโลยีที่จะมาช่วยสร้างให้มาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ ในแต่ละ หลักสูตรมี ความน่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ โดยสร้างสื่อนำเสนอมาตรฐาน ทางจริยธรรม ๗ ประการเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนผ่านดิจิทัลที่น่าสนใจและสร้างกิจกรรมผ่านฐานดิจิทัล และใช้ Clips VDO ความ หลากหลายของ “วิธีการและกิจกรรม” ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม

๑. ใช้เทคโนโลยีในลักษณะ Interactive Digital Learning System เพื่อสร้างการเรียนรู้ มาตรฐาน ทางจริยธรรม ๗ ประการ

๒. ประยุกต์ใช้หลัก Inclusive Learning เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายแตกต่าง สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญ

๓. ใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมต่างๆ เช่น Scenario Based Learning, Mini Case Studies, Role plays/Skits หรือละครสั้น

๔. ใช้หลักการของ Gamification เพิ่มพลวัตของกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มจากการวางแผน อย่างมี กลยุทธ์ตั้งแต่เริ่มสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนสนุกสนาน ทำทนาย รู้สึกว่าเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม ส่งเสริมให้มี ความ สนใจเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ มีการใช้ทักษะที่หลากหลายและมีการให้รางวัลความคิดสร้างสรรค์และการคิด นอก กรอบ

๕. เน้นการแปลงกิจกรรมสู่การเรียนรู้และการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง (Learning Transfer Model)

๒.๗ แนวทางการประเมินผลและการติดตามผลการฝึกอบรม เนื่องจากหลักสูตรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นหลักสูตรระยะสั้น มีหลักสูตรที่ยาวที่สุดคือ ๔ วันทำการเพียง ๑ หลักสูตร ๓ วันทำการ ๑ หลักสูตร นอกนั้นจะเป็นหลักสูตร ๑ วันทำการ ๒ หลักสูตร หลักสูตร ๒ วันทำการ - ๒ วันครึ่ง ๓ หลักสูตร ลักษณะรูปแบบกรณีเป็นหลักสูตร ๓-๔ วันทำการ จะใช้เทคนิควิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวางแผน หรือจัดทำโครงการร่วมกัน เนื่องจากเนื้อหาหลักสูตรเน้นเชิง การสร้างทัศนคติ และเน้นการเข้าร่วมกิจกรรม ในแต่ละหลักสูตร ดังนั้น ในการประเมินผลจึงเน้นการประเมิน ทัศนคติและความพึงพอใจ รวมทั้งใช้แบบ ประเมินคำถามปลายเปิด เพื่อรับฟังความเห็นของผู้เข้ารับการอบรม เมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนาฝึกอบรมเพียง ครั้งเดียว เพื่อนำไปปรับปรุงเนื้อหาต่าง ๆ ต่อไป

ส่วนที่ ๓

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่ได้พัฒนา ขึ้นมานั้น ได้ให้ความสำคัญในส่วนของหัวข้อวิชาหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ๑) สารระตามมาตรฐาน ทางจริยธรรม ๒) สารระเกี่ยวกับการสร้างเจตคติต่อจริยธรรมในการปฏิบัติตน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ทางจริยธรรม ๓) สารระเกี่ยวกับกรณีศึกษา หรือการวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และ ๔) หลักการเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยยึดโยงกับการจัด กลุ่มเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ (Roles and Responsibility) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามแนวทางการพัฒนา บุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ (๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประสบการณ์ที่ผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วเกิน ๑ ปี (๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ หัวหน้างาน (๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ผู้อำนวยการหรือเทียบเท่า (๕) หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือรองหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้พัฒนาและออกแบบการดำเนินการ จัดการอบรมที่มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ตามความจำเป็นของผู้จัดโดยมุ่งเน้นให้มี หลายรูปแบบ เช่น รูปแบบ Classroom เป็นหัวข้อวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้มาพบปะกัน สร้างความสัมพันธ์ อันก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายต่อไป เรียนรู้ร่วมกันโดยมีผู้สอนในห้องเรียน เป็นเวลา อย่างน้อย ๓ ชั่วโมง ส่วนวิชาที่สามารถใช้รูปแบบ Online เป็นหัวข้อวิชาที่ผู้สอนสามารถสอนผ่าน online ตามสถานการณ์ หรืออาจมอบหมายให้ค้นคว้าเพิ่มเติมและใช้เวลาเรียนแบบ E-learning หรืออ่านเนื้อหา เพิ่มเติมตามที่ผู้สอน กำหนด หรือตาม web link ที่กำหนด หลังจากเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ให้ผู้เรียนตอบ คำถามหรือเขียนรายงาน เพื่อสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ของแต่ละหลักสูตรฯ ได้คำนึงถึงความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก

เจ้าหน้าที่ของรัฐ	ระยะเวลา	รูปแบบและหัวข้อวิชา
แรกบรรจุ	๒ วัน	Classroom : หัวข้อ “การเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าขององค์กร” Online : หัวข้อ - วิถีเจ้าหน้าที่ของรัฐ - การกำหนด พฤติกรรมในการทำงานตามมาตรฐาน ทางจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ - การรู้เท่าทันความเสี่ยงเรื่องการขาด ความซื่อสัตย์สุจริต - การตัดสินใจบน ฐานของคุณธรรมและจริยธรรม - พันธ สัญญาในการสืบสานสิ่งที่ได้เรียนรู้และ การสร้างเครือข่าย

หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรฐานทางจริยธรรม : เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ

๑. เหตุผลความจำเป็น

เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุนับเป็นบุคลากรกลุ่มสำคัญขององค์กรกลุ่มหนึ่งที่เพิ่งก้าวเข้าสู่ การทำงานในภาครัฐ จึงต้องทำความเข้าใจและปรับตัว เรียนรู้กับวัฒนธรรมองค์กรที่มีความหลากหลาย แตกต่างจากสภาพแวดล้อมเดิม เจ้าหน้าที่ของรัฐกลุ่มนี้เมื่อผ่านกระบวนการแข่งขันหรือคัดเลือกที่มี ความเข้มข้น โปร่งใส และเป็นธรรม ก็จะถูกคาดหวังจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการสร้างผลสัมฤทธิ์ของงาน ความสามารถในการซึมซับปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมและวิถี ของการปฏิบัติงาน ที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งคือ การมีแนวคิดและวิธีปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม บุคลากรกลุ่มนี้จึงต้องเป็นทั้งคนเก่งคนดีที่มีคุณค่าขององค์กร ดังนั้นก้าวแรกของเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุนี้ จึงต้องเป็นก้าวที่มั่นคง

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผ่านแบบสอบถามของโครงการพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรคุ้มครองจริยธรรมประจำส่วนราชการ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ประชาชนมีความคาดหวังในการ บริหารที่ดี เท่าเทียม รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอำนวยความสะดวกด้วย ความเท่าเทียม เป็นธรรมในบางลักษณะงานจะเน้นความรวดเร็วในการดำเนินการ โดยเฉพาะงานด้าน ความมั่นคง หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้สำหรับงานเชิงสังคม เช่น การช่วยเหลือ หรืองานด้าน การศึกษาจะเน้นการช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน และงานการรักษาป้องกันโรคจะเน้นการไม่เลือกปฏิบัติต่อประชาชนที่มาติดต่อทั้งเชื้อชาติ เพศ สภาพร่างกาย เพราะทุกคนควรได้รับการรักษาแบบเท่าเทียมกัน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุจึงต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้ เพิ่มขีดความสามารถ ของตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จ ในการบริหารรัฐกิจ เห็นได้จากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ กับแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ มีการปลูกฝังบุคลากรภาครัฐให้มีกรอบความคิด (Mindset) ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและทำงานบนหลักคุณธรรม ประยุกต์ หลักสากลอย่างเหมาะสม และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล และหน่วยงานมีการสร้างระบบนิเวศในการทำงาน (Ecosystem) ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีสภาพแวดล้อมและระบบการทำงาน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนากรอบความคิดและกรอบทักษะสำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิตท่ามกลางความท้าทายในยุคดิจิทัลและศตวรรษที่ ๒๑ (คู่มือ แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) แนวทางดังกล่าวเน้นความสำคัญของการที่หน่วยงานจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมและส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง และมีการทำงานบนหลักคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นฐานของการเป็น คนดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สำหรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้เป็นแนวทางนำไปสร้างพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานทาง จริยธรรม ๗ ประการ นี้ ได้แก่

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่
๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
๔. คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ โดยมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่คาดหวังตามลักษณะตำแหน่งแรกบรรจุ ดังนี้

มาตรฐานทางจริยธรรม ๑ : ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- (๑) ไม่กล่าวให้ร้ายต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- (๒) หลีกเลี่ยงกระทำการใดที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชาติ ศาสนา หรือพระมหากษัตริย์ (๓) รายงานผู้บังคับบัญชา เมื่อพบการกระทำที่จะทำให้ชาติไทย หรือพระมหากษัตริย์ เสื่อมเสียเป็นกลางทางการเมือง

มาตรฐานทางจริยธรรม ๒ : ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

- (๑) อำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในการติดต่อราชการโดยปราศจากการเรียกรับ ผลประโยชน์
- (๒) ไม่รับสินบน ไม่คอร์รัปชันและต้องระมัดระวังในกระบวนการปฏิบัติงาน
- (๓) ระวังเรื่องการรับของขวัญ การเลี้ยงรับรอง การรับบริการ ทริพย์สินหรือเงินบริจาค ให้โปร่งใสและถูกต้องตามระเบียบ
- (๔) รายงานผู้บังคับบัญชาทันทีหากมีกิจกรรมใดที่น่าจะเข้าข่ายความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (๕) ไม่เปิดเผยข้อมูลของทางราชการ

(๖) รอบคอบในการทำงาน

(๗) ไม่ละทิ้งงานข้ามวัน หรือโดยไม่มีเหตุอันควร

(๘) ไม่เบียดบังทรัพย์สินหรือบุคลากรของหน่วยงานไปในเรื่องส่วนตัว

มาตรฐานทางจริยธรรม ๓ : กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

- (๑) กล้ารายงานต่อผู้บังคับบัญชา เมื่อพบการกระทำที่เห็นว่าเป็นการละเมิดระเบียบ/ กฎหมาย
- (๒) ไม่ขัดขวางการสืบหาข้อเท็จจริง และไม่รายงานเท็จหรือกลั่นแกล้งกัน
- (๓) หลีกเลี่ยงกระทำการที่ไม่สมควร ปราศจากเหตุผลและความชอบธรรม รวมถึงไม่ชักจูง ให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
- (๔) พร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนหรือผู้รับบริการที่ถูกรังแกหรือได้รับการปฏิบัติ ที่ไม่เป็นธรรม
- (๕) ไม่สร้างข่าวเท็จ ข่าวลือ ข้อมูลผิด หรือโฆษณาชวนเชื่อที่สร้างความเข้าใจผิดแก่คนอื่น ๆ หรือมวลชน
- (๖) รักษาคำพูดและสร้างความเชื่อมั่นกับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

มาตรฐานทางจริยธรรม ๔ : คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมี จิตสาธารณะ

- (๑) ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- (๒) รับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากร และการ ดำเนินการในองค์กร
- (๓) ไม่ใช่ข้อมูลหรือตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตัว
- (๔) มุ่งทำงานในหน่วยงานของตน โดยไม่ควรประกอบอาชีพเสริมที่จะทำให้มีประโยชน์ ทับซ้อนกับหน้าที่ของตน
- (๕) หมั่นช่วยเหลือสังคม ชุมชน หรือแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนแม้จะไม่ใช่ หน้าที่โดยตรง (เพื่อพัฒนาจิตอาสาและการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม)

(๖) อาสาช่วยเหลืองานขององค์กร

มาตรฐานทางจริยธรรม ๕ : มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

- (๑) เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- (๒) พร้อมทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กร ด้วยความละเอียด รอบคอบ และมี การบริหารจัดการเวลาที่เหมาะสม
- (๓) ปฏิบัติงานด้วยความประหยัด คุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ
- (๔) เร่งทำงานให้เสร็จ รับผิดชอบ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้แก่เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (๕) แสดงความทุ่มเทและกระตือรือร้นต่องานที่ได้รับมอบหมาย
- (๖) ใช้เทคโนโลยี หรือดิจิทัลมาประกอบการทำงาน เพื่อลดต้นทุน หรือทำให้ขั้นตอนหรือวิธี ทำงาน มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรม ๖ : ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

- (๑) ปฏิบัติและบริการต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติด้วยความแตกต่างทางเชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพร่างกาย ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ หรือความเชื่อทางการเมือง
- (๒) หลีกเลี่ยงการให้สิทธิพิเศษ หรืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลใดเป็นพิเศษ
- (๓) เคารพในสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน
- (๔) ปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ ไม่เกี่ยงงาน และเต็มใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- (๕) ปฏิบัติงานในวิชาชีพด้วยหลักวิชาการ หรือมาตรฐานงาน
- (๖) แยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ โดยควรตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่ เห็นแก่ ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความเป็นพวกพ้องหรือบุญคุณส่วนตัว

มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ : ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

- (๑) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมทั้งในและนอกสถานที่ทำงาน
- (๒) นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือ แนวทางตามพระราชดำริสมาใช้ในการทำงาน
- (๓) วางตัวอย่างดีและไม่ประพฤติตนที่นำความเสื่อมเสียหรือมลทินมาสู่ทางราชการ เช่น สู้อาสา ฯลฯ เป็นต้น
- (๔) เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

(๕) ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหราและไม่สร้างหนี้สินจนเกินตัว

(๖) อดทน และไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก

แนวทางดังกล่าวนี้จะใช้เป็นเนื้อหาสำคัญในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ แนวทางสำคัญอีกประการหนึ่งคือใน (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - พ.ศ. ๒๕๖๕) ในเรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ ด้านการป้องกัน (๑) ในกลยุทธ์ที่ ๑ ข้อ ๓ ให้ส่วนราชการมีการบริหารงานบุคคลที่เป็นไปตามระบบคุณธรรม (Merit System) ได้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็น “คนดี คนเก่ง คนกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง” มีกิจกรรมย่อย ๑.๒ ให้จัดทำตัวชี้วัดและวิธีการประเมิน “สัตบุรุษ” เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินสมรรถนะ ของข้าราชการ โดยเฉพาะบุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งบริหารโดยมอบหมายให้สำนักงาน ก.พ. รับผิดชอบเพื่อใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการประเมินสมรรถนะของข้าราชการ ซึ่งแนวคิดเรื่องสัตบุรุษนี้มีฐานมาจากหลักธรรมสำคัญ คือ หลักสัปปุริสธรรม ๗ ประการอันได้แก่

๑. อัมมัญญตา หรือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ
๒. อัตถัญญตา หรือ เป็นผู้รู้จักผล
๓. อัตตัญญตา หรือ เป็นผู้รู้จักตน
๔. มัตตัญญตา หรือ เป็นผู้รู้จักประมาณ
๕. กาลัญญตา หรือ เป็นผู้รู้จักเวลา
๖. ปริสัจญตา หรือ เป็นผู้รู้จักชุมชน และ
๗. ปุคคลัญญตา หรือ เป็นผู้รู้จักบุคคล

จากความต้องการเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมทั้งจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากกฎหมาย และข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งจากแนวทางพัฒนาบุคลากรภาครัฐใหม่ ส่งผลให้ต้องมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับแรกบรรจุ ให้มีก้าวแรกของการทำงานกับภาครัฐที่มีความมั่นคงทางคุณธรรม จริยธรรมและให้บุคลากรกลุ่มนี้สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมและมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ชัดเจน สังเกตเห็นได้เพื่อจะได้เป็นตัวแทน (Agent) หรือเป็นหน้าตา (Visage) ของคนรุ่นใหม่ที่มีใจจริยธรรม หรือเป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณค่าของหน่วยงาน ส่งผลให้ผู้มาติดต่อ ใช้บริการเกิดการยอมรับ และเชื่อถือในการให้บริการที่มีคุณภาพ และคุณธรรม

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับแรกบรรจุได้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิธีการคิด (Mindset) ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ (Mandate) รวมทั้งมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกขององค์กรที่มีคุณค่า และเป็นตัวแทนของความมีคุณธรรม จริยธรรมด้วยการ

๒.๑ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและความคาดหวังด้านผลงานที่มีคุณภาพและคุณธรรม

๒.๒ มีการดำรงตนที่สอดคล้องกับวิถีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒.๓ มีการสร้างพฤติกรรมในการทำงานตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแนวทางอื่นที่สอดคล้อง

๒.๔ รู้เท่าทันความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้ขาดคุณธรรม จริยธรรม ๒.๕ มีแนวคิดในการตัดสินใจบนฐานของคุณธรรม จริยธรรม

๒.๖ มีพันธสัญญาในการสืบสานสิ่งที่ได้เรียนรู้และมีเครือข่าย

๓. หัวข้อวิชา วัตถุประสงค์ ประเด็นการเรียนรู้ และวิธีการ

๓.๑ หัวข้อวิชา : การเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าขององค์กร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้

๑. ศึกษาความคาดหวังและความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติงานและการบริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐและการแสดงออกทางคุณธรรม จริยธรรม

๒. ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง เน้นเชื่อมโยงการสร้างผลสัมฤทธิ์ของงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบกับแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของตนเองและกำหนดแนวทางที่จะใช้ศักยภาพ ความสามารถ ให้ เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าขององค์กร

ประเด็นการเรียนรู้

๑. ความคาดหวังและความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติงาน และการบริการ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและการแสดงออกทางคุณธรรมและจริยธรรม

๒. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐบรรจุใหม่ เชื่อมโยงการสร้างผลสัมฤทธิ์และแนวปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

๓. การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของตนเองและกำหนดแนวทางที่จะใช้ศักยภาพ ความสามารถ ให้เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าขององค์กร วิธีการ บรรยาย การวิเคราะห์ตนเอง กิจกรรมธงชาติ และ/หรือกิจกรรมอื่นในเครื่องมือ พัฒนาหรือชุดพัฒนาจริยธรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา ๓ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษา หรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความคาดหวังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน

๓.๒ หัวข้อวิชา : วิถีเจ้าหน้าที่ของรัฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ศึกษาถึงวิถีการใช้ชีวิต และการดำรงตนที่สอดคล้อง กับวิถีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นการเรียนรู้

๑. การวิเคราะห์ความต้องการส่วนบุคคลและความสำเร็จ ความปรารถนาหรือความคาดหวังสำหรับอนาคต

๒. หลักการแนวคิดเรื่อง ความพอเพียง

๓. การประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดเพื่อให้มีการดำรงตนที่สอดคล้องกับวิถีของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม เน้นการรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ วิธีการ บรรยาย กิจกรรมวางแผนชีวิต กิจกรรมข้าราชการต้นแบบของความดี และ/หรือ กิจกรรมอื่นสำหรับการพัฒนาในชุดพัฒนาจริยธรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา ๓ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ และหลักสัปปุริสธรรม

๓.๓ หัวข้อวิชา : การกำหนดพฤติกรรมในการทำงานตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแนวทางด้านจริยธรรมอื่นที่สอดคล้องและกำหนดแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการทำงาน

ประเด็นการเรียนรู้

๑. มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๒. พฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่พึงปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ
๓. แนวคิดทางคุณธรรม/จริยธรรมอื่น ๆ เช่น หลักสัปปุริสธรรม วิธีการ บรรยาย video clip แนะนำมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ และกิจกรรมกลุ่ม ในเครื่องมือในการพัฒนาหรือชุดพัฒนาจริยธรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ และ/หรือกิจกรรมบน ฐานทางดิจิทัลเรื่อง แพนหรืองาน หรือประกวดแคปชั่นจริยธรรมโดนใจ

ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการกำหนดพฤติกรรมตามมาตรฐานดังกล่าว

๓.๔ หัวข้อวิชา : การรู้เท่าทันความเสี่ยงเรื่องการขาดความซื่อสัตย์สุจริต

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ศึกษาถึงเรื่องที่เป็นความเสี่ยงต่อการปฏิบัติงานซึ่งอาจถูกกล่าวหา เรื่องขาดความซื่อสัตย์สุจริต

ประเด็นการเรียนรู้

๑. ความรู้ความเข้าใจเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน
๒. ปัจจัยความเสี่ยงเรื่องการขาดความซื่อสัตย์สุจริต
๓. แนวทางในการดำเนินการเมื่อเผชิญความเสี่ยง วิธีการ บรรยาย วิดีโอ กรณีศึกษา หรือเครื่องมือในการพัฒนาหรือชุดพัฒนาจริยธรรม เพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และ กิจกรรมกลุ่มที่เป็นตัวอย่างการกระทำผิดที่ไม่พึงปฏิบัติ

ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษา หรือผู้ที่มีความรู้ หรือเคยเป็นวิทยากรในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง แนวทางการศึกษาเพิ่มเติม/ E-learning

๓.๕ หัวข้อวิชา : การตัดสินใจบนฐานของคุณธรรมและจริยธรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ศึกษาถึงแนวทางการตัดสินใจบนฐานของคุณธรรมและจริยธรรม

ประเด็นการเรียนรู้

๑. การจับใจความและการสรุปความเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องก่อนการตัดสินใจ

๒. หลักการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

๓. การประเมินการตัดสินใจบนฐานของจริยธรรม วิธีการ บรรยาย แบบประเมินการตัดสินใจบนฐานดิจิทัลหรือในเอกสาร การอภิปราย กลุ่มและ/หรือใช้เครื่องมือในการพัฒนาหรือชุดพัฒนาจริยธรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมอื่น ๆ

ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ หรือเคยเป็นวิทยากรในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องแนวทางการศึกษาเพิ่มเติม/ E-learning

๓.๖ หัวข้อวิชา : พันธสัญญาในการสืบสานสิ่งที่ได้เรียนรู้และการสร้างเครือข่าย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ผูกพัน กำหนดแนวทางในการสร้างพฤติกรรมในการทำงานตามมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ และสร้างเครือข่ายคนมีจริยธรรมเพื่อสร้างกิจกรรมการทำงานร่วมกัน

ประเด็นการเรียนรู้

๑. พันธสัญญาในการสร้างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

๒. การสร้างเครือข่ายคนมีจริยธรรม เพื่อสร้างกิจกรรมการทำงานร่วมกัน วิธีการ บรรยาย เขียนจดหมายแสดงเจตจำนงในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสร้างพฤติกรรมที่มี คุณธรรม จริยธรรมให้ได้รับการยอมรับจากผู้รับบริการ แบ่งกลุ่มเพื่อสร้างและรับผิดชอบกิจกรรมการทำงานร่วมกัน

ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง

วิทยากร ที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ หรือเคยเป็นวิทยากรในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง

๔. ระยะเวลาของหลักสูตร ๑๒ ชั่วโมง

๕. ผลสำเร็จที่คาดหวัง

เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจ ในการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน และความคาดหวังด้านคุณธรรม จริยธรรมจากการ ปฏิบัติหน้าที่ ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคลากรที่มีคุณค่าขององค์กร เพื่อเป็นตัวแทนของความมีคุณธรรม จริยธรรม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองในฐานะที่เป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ ที่ใส่ใจจริยธรรม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมั่นและศรัทธา และมีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักการในการ ดำรงชีวิตตามวิถีข้าราชการที่เน้นความพอเพียง มีคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ และหลักสัปปุริสธรรม รวมทั้งเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อการขาดความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสามารถหลีกเลี่ยง การตกหลุมพรางที่จะกระทบต่อคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้สามารถคิดถึงการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีแนวทางในการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และท้ายที่สุดจะมีการสร้างพันธสัญญาในการสร้างพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม มีเครือข่าย คนมีจริยธรรมเพื่อทำความดีร่วมกัน มีพันธมิตร สร้างความเปลี่ยนแปลงที่เป็นกลุ่มก้อน มีการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน เป็นชุมชนคนมีคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานกับภาครัฐ ส่งผลให้องค์กรมีตัวแทน (Agent) ของผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรม จริยธรรม เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ใหม่ที่มีความใส่ใจคุณธรรม จริยธรรม (Ethical Seeds) ซึ่งหากได้รับการ

ส่งเสริม สนับสนุนผ่านกระบวนการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องก็จะเป็น การปลูกฝัง สร้างคนดีที่มีคุณธรรม จริยธรรมให้มีในภาครัฐได้ต่อไป

๖. ข้อเสนอเพิ่มเติม

(๑) ควรมีช่วงของการละลายพฤติกรรม (Unfreezing) เพื่อกระตุ้นให้บุคคลทิ้งพฤติกรรมเดิม เพื่อเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ โดยการอบรมแบบเห็นหน้าก่อนเข้าสู่การอบรมแบบดิจิทัล

(๒) ช่วงเปลี่ยนสู่สภาพใหม่ (Change) โดยรับความรู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรม ตามมาตรฐานทางจริยธรรม หลักราชการ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และเปิดมุมมองเวทีความคิด แลกเปลี่ยน ตัวอย่างการใช้ชีวิต การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้น ให้คิดถึงแรงบันดาลใจของการทำความดี และเป้าหมายของชีวิต หรืออาจแสดงบทบาทสมมุติ สะท้อนความคิด หรือเหตุการณ์จริยธรรม ตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะ และแนวทางการกระตุ้นเตือนหรือสะกิดให้ตัดสินใจไปทาง ที่ต้องการ (Nudging Theory)

(๓) แลกเปลี่ยนความรู้ และแนะนำเครื่องมือ หรือพัฒนาสื่อ /ช่องทางการแจ้งเบาะแสด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยอยู่ภายใต้แนวคิดความโปร่งใส เท่าเทียมตามหลักประชาธิปไตย และวิธีการกระตุ้นเตือน หรือสะกิดให้ตัดสินใจไปทางที่ต้องการ (Nudging Theory)

(๔) เปิดเวทีความคิด ถกปัญหาและแนวทางแก้ไข และแสดงบทบาทสมมุติเหตุการณ์ ประพฤติผิด แนวทางการเจรจาแก้ไขปัญหา โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเคารพสิทธิมนุษยชน (ระดับการตัดสินใจ ของ Kohlberg) ความเป็นกลางทางการเมือง และมาตรฐานทางจริยธรรม

(๕) การบริหารเพื่อให้พฤติกรรมที่ได้รับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงมีความยั่งยืน (Refreezing) โดยจัดให้มีพี่เลี้ยง ติดตามผล ปัญหาหรือประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน ภายหลังจากอบรม ๒ - ๓ สัปดาห์ ๒ เดือน หรือ ๖ เดือน และให้รางวัลเจ้าหน้าที่แรกบรรจุผู้มีจริยธรรมดีเด่น (๖) สร้างเครือข่ายออนไลน์ในการแจ้งเบาะแส แสดงออกถึงความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม ทางจริยธรรมที่พบเห็น ผ่านสื่อออนไลน์ของตนเองหรือช่องทางอื่น ๆ ของหน่วยงาน ข้อควรระวังหรือมารยาท ในการใช้สื่อออนไลน์/การแสดงความคิดเห็นที่สาธารณะ

๗. เครื่องมือ

หลักสูตร	เครื่องมือ/กิจกรรม
เจ้าหน้าที่ของรัฐ แรกบรรจุ	ห้องเรียนไม่มีฝานั่งเสริมพลังความเป็น ๑
	Check-in ด้วยหัวใจ ๑.ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่ ๒.แสดงท่าทางอารมณ์ความรู้สึก ๓.ทายว่าเพื่อนแสดงความรู้สึกใด
	บอกเรื่องราวผ่านภาพ ๑ ๑.สุ่มเลือกภาพในโทรศัพท์ ๑ ภาพ ๒.เล่าเรื่องราวความเป็นมาของภาพนั้น ๓.บอกความรู้สึกว่า ดี หรือ ไม่ดี จากภาพ นั้นอย่างไร

หลักสูตร	เครื่องมือ/กิจกรรม
	บอกเรื่องราวผ่านภาพ ๒ ๑.เลือกภาพในโทรศัพท์ ๑ ภาพ ๒.เล่าเรื่องราวความเป็นมาของภาพนั้น ๓.บอกเหตุผลว่าทำไมชอบภาพนี้
	๘ ช่องของ “ครู”
	ข้อความ พลังบวก
	สัตว์ หาบ้าน
	เรียนรู้เพื่อหาตนเอง
	ส่งผ่านความรู้สึก

๘. ประเด็นการเรียนรู้เพิ่มเติมตามมาตรฐานทางจริยธรรม

สำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ ดังนี้

- (๑) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย และพระราชกรณียกิจ
- (๒) หลักสูตรออนไลน์เกี่ยวกับการปฏิเสธที่เหมาะสม
- (๓) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบของเจ้าหน้าที่รัฐประเภทอื่น ๆ
- (๔) คำบรรยายปรัชญาจริยธรรมของ ประวิณ ฦ นคร และจริยธรรมในวิชาชีพ โดยมหาวิทยาลัยมหิดล (รวบรวมครบทุกอาชีพในภาครัฐ)
- (๕) บทความเกี่ยวกับ Public Conscious หรือหลักธรรมทางศาสนาทุกศาสนา
- (๖) บทความเกี่ยวกับ Sustainability บทความจากพระราชดำรัสของ ร. ๙ ที่เกี่ยวข้องกับ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือตัวอย่างพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้อง
- (๗) กิจกรรมพัฒนาจิตอาสา/จิตสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ
- (๘) กิจกรรมพัฒนาการวธธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม (๓ คุณธรรมที่ก่อให้เกิดการ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม)
- (๙) กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ ไม่เอาเปรียบ เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน หรือความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ฯลฯ
- (๑๐) การฝึกอบรมหลักสูตรการกำหนดเป้าหมายและบริหารจัดการให้ได้ผลสัมฤทธิ์ / หลักสูตรการบริหารเวลา (Time Management)
- (๑๑) หลักสูตร ๕ ส. หรือ Kaizen
- (๑๒) การพัฒนางาน (OJT, Coaching, ศึกษาด้วยตนเอง ฯลฯ)
- (๑๓) การเรียนรู้ผ่านการฝึกการเขียน Flow Chart อธิบายขั้นตอนการทำงาน หรือคู่มือการปฏิบัติงาน
- (๑๔) ให้ศึกษาหลักสิทธิมนุษยชนจากบทความ/องค์ความรู้/ข้อมูล/หลักสูตรออนไลน์ต่าง ๆ
- (๑๕) หลักสูตรเกี่ยวกับการบริการที่ดี (Service Mind)
- (๑๖) หลักสูตรเกี่ยวกับจิตตปัญญา มุมมองต่อตนเอง และเข้าใจผู้อื่น

(๑๗) วรรณคดีศึกษา “เมื่อดรามามาติดต่อราชการ” หรือ “เท่าเทียมกันมัย” “หวย-แซร์ แยมัย” หรือ เรื่อง “เรื่องส่วนตัวแท้ ๆ” หรือเรื่อง “แบบนี้ก็เท็จด้วย” หรือเรื่อง “อึดอัดจริง ๆ” หรือ “กล้ายืนหยัด” หรือ วรรณคดีศึกษา “จับเสือด่า” วรรณคดีศึกษา เรื่อง “จะใส่ใจแฟนหรือใส่ใจงาน” หรือ “ครบเครื่องเรื่อง มุ่งผลสัมฤทธิ์”

(๑๘) กิจกรรมสมองซีกขวาวาดภาพต้นแบบความดี กิจกรรม “คำให้ถูก”

(๑๙) เพิ่มการสอนงาน การมอบหมายงาน และการให้คำปรึกษาจากหัวหน้างาน

(๒๐) อ่านหนังสือหลักราชการของ ร. ๖ พระราชดำริ หรือแนวคิดของ ร. ๙ ที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติ ราชการ และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

(๒๑) หลักสูตรเกี่ยวกับการบริหารการเงิน (Financial) ต่าง ๆ เช่น การออม บัญชีครัวเรือน การ บริหารหนี้

(๒๒) การปลูกฝังหรือการสร้างค่านิยม/วัฒนธรรมการทำงานของส่วนราชการที่สังกัด (๒๓) การสร้าง ความภูมิใจในการเป็นข้าราชการ การให้รางวัลข้าราชการดีเด่น หรือรางวัล รูปแบบต่าง ๆ ที่ยกย่องผู้ที่เป็น แบบอย่างที่ดี (โดยอาจมีการเล่าประวัติและผลงานเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น)

คำอธิบาย หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรฐานทางจริยธรรม : หลักสูตรเจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับแรกบรรจได้มีความรู้ ความเข้าใจและมีวิธีการคิด (Mindset) ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ (Mandate) รวมทั้งมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกขององค์กรที่มีคุณค่าและเป็นตัวแทนของความเป็นคุณธรรม จริยธรรมด้วยการ

๒.๑ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและความ คาดหมายด้านผลงานที่มีคุณภาพและคุณธรรม

๒.๒ มีการดำรงตนที่สอดคล้องกับวิถีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒.๓ มีการสร้างพฤติกรรมในการทำงานตาม มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแนวทางอื่นที่สอดคล้อง

๒.๔ รู้เท่าทันความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้ขาดคุณธรรม จริยธรรม

๒.๕ มีแนวคิดในการตัดสินใจบนฐานของคุณธรรม จริยธรรม

๒.๖ มีพันธสัญญาในการสืบสานสิ่งที่ได้เรียนรู้และมี เครือข่าย

แนวคิดและจุดเน้น

- ข้าราชการบรรจใหม่เป็นผู้ที่เริ่มก้าวเข้าสู่การ ทำงานกับภาครัฐจึงควรมีการหล่อหลอม สร้าง วิธีการคิด (Mindset) ปลุกฝังทัศนคติและค่านิยม เรื่องการทำงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่ เริ่มต้น

- ต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจ (Passion) ให้เห็น ความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์กรที่มีคุณค่าเป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ที่มีคุณธรรม จริยธรรม (Ethics Seeds) ต้องเป็นตัวแทน (Agent) ของคุณธรรม จริยธรรมของหน่วยงานใน สายตาของผู้รับบริการ เนื่องจากงานที่ปฏิบัติเป็น จุดเริ่มต้นของคุณภาพเป็นด่านแรกหรือด้านหน้าของ การติดต่อ (Contact Point) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงถือเป็นภาพแรก ขององค์กร ซึ่งถูกคาดหวังให้มี การปฏิบัติงานและการบริการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีการ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ คิดถึง ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สะท้อน ถึงความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบ ต่อหน้าที่

- เจ้าหน้าที่ของรัฐกลุ่มนี้จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิถีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องตั้งอยู่บนหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความมีเหตุผล มีความ พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนฐาน เงื่อนไขความรู้ (ความรู้รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต สติปัญญา ขยัน อดทนและแบ่งปัน) นอกจากนี้ยังต้องมีพฤติกรรม ในการทำงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมทั้ง ๗ ประการ จึงต้องรู้ถึงระดับของลักษณะ พฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับของตน รวมทั้ง หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำคัญของสัตบุรุษ

- แนวคิดดังกล่าวนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็น ผู้รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา) รู้จักผล (อัตถัญญตา) รู้จัก ตน (อัตตัญญตา) รู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) ตาม หลักสัปปุริสธรรม มีจิตใจและความมุ่งมั่นที่จะทุ่มเท ให้กับการทำงานอย่างมีคุณภาพ รู้จักชุมชน (ปริสัจญตา) รู้จักบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ปุคคลัญญตา) รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม (กาลัญญตา) ซึ่งจะช่วยให้การ ปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง

- เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุ เมื่อมีหลักคิดและ แนวทางในการดำรงตนรวมทั้งในการทำงานอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องรู้เท่า ทันความเสี่ยงเรื่องการทุจริต คอร์รัปชัน เพื่อจะได้ไม่ ตกหลุมพรางหรือกับดักของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต

- เจ้าหน้าที่ของรัฐแรกบรรจุจะต้องมีเครื่องมือสำคัญ ในการทำงานคือ การตัดสินใจบนฐานของความมี คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้มีความมั่นใจว่าได้ ตัดสินใจหรือเลือกดำเนินการเพื่อประโยชน์ของ ส่วนรวม บนฐานของความรอบคอบและซื่อสัตย์สุจริต อย่างแท้จริง

- ผู้เข้าร่วมหลักสูตรจะต้องผูกพันกับการสร้าง พฤติกรรมในการทำงานให้สอดคล้องกับหลักการ แนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม เน้นการแปลง มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ สู่การสร้างพฤติกรรมใน การทำงาน เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติ จริงหลังการเข้าร่วมหลักสูตร

- การทำความดีหรือการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรมจะส่งผลกระทบในวงกว้าง (Impact) และเห็นผลชัดเจนขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม ก้อน จึงควรมีการสร้างกลุ่มคนมีคุณธรรมและ จริยธรรม เพื่อให้เกิดเครือข่ายและพันธมิตรร่วมกัน

- มีความผูกพันที่จะนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในการทำงานได้จริง

- มีพันธมิตรและเครือข่ายเป็นชุมชนคนมีคุณธรรม และจริยธรรม

ส่วนที่ ๔

แนวทางดำเนินการเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับข้อเสนอแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- ๑) ข้อเสนอการดำเนินการสำหรับหน่วยงานภาครัฐ
- ๒) ข้อเสนอแนวทาง การศึกษาเพิ่มเติมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

๑. ข้อเสนอการดำเนินการสำหรับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ต้องประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมเป็นประจำจนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการต้นแบบจากผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานของรัฐ และเน้นให้มี Role Model หรือแบบอย่างที่ดี เพราะการมีต้นแบบที่ดีจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี ผู้บริหารระดับสูงจึงต้องให้ความสำคัญ รวมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับควรมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งด้าน Skillsets และ Mindsets อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับสามารถสร้างสภาพแวดล้อม และระบบการทำงานที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานและการเรียนรู้การพัฒนาอย่างเหมาะสม โดย สำนักงาน ก.พ. ได้นำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐบรรจุ ในช่องทางการเรียนรู้ทางไกลของเครือข่ายสำนักงาน ก.พ. (OCSC Learning Portal) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนทั่วไปที่สนใจสามารถเข้าถึงหลักสูตรได้ง่าย

๓) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการแจ้งเบาะแส และการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส แก่หน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้เป็นผู้เฝ้าระวังทางจริยธรรม ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายชุมชนรวมทั้งให้องค์กรกลาง บริหารงานบุคคล และหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมนำไปใช้เพื่อขับเคลื่อนจริยธรรม กับหน่วยงานในกำกับด้วย

๔) ควรมีการพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ โดยหน่วยงานของรัฐอาจจัดให้มีการอบรม/ สัมมนา วิทยากรให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นตัวคูณ สร้างความเข้าใจถึงรูปแบบ วิธีการ และ การใช้เครื่องมือ ต่าง ๆ ให้กับวิทยากร เพราะการเรียนการสอนเน้นให้มีส่วนร่วม วิทยากรต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก มากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

๕) ควรจัดให้มีกิจกรรมการสร้างพันธะสัญญาในช่วงท้ายของการอบรม เช่น ให้มีการระบุถึง การทำตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะนำไปสร้างพฤติกรรมได้ หรืออาจมีแนวทาง การรวมกลุ่ม เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และรายงานผลเพื่อให้เป็นตัวอย่าง เกิดการต่อยอดความคิด และมีความภาคภูมิใจ โดยอาจมีการเผยแพร่ทาง Social Media เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ ตามหรือนำไปประยุกต์ใช้

๖) ควรมีการติดตาม ประเมินผลผู้เข้ารับการอบรมอย่างจริงจัง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการ รักษา จริยธรรมและแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องและไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรม รวมถึง สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นแบบอย่าง ได้รับรางวัล

๗) หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดทำกรณีศึกษา หรือตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง ทั้ง พฤติกรรมเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงโทษหรือข้อเสียของการไม่ประพฤติปฏิบัติตามมาตราฐาน ทาง จริยธรรม และให้ผู้เข้าอบรมได้รับรู้ถึงสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติที่ต้องระมัดระวัง และโทษของการทำผิด นอกจากนี้ การใช้กรณีศึกษา ควรชี้บ่งให้เห็นถึงการทำงานที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ โดยควรระบุ ถึงผลเสียหรือโทษ ทั้งในด้านการผิดจริยธรรม ผิดวินัย หรือในบางกรณีอาจผิดถึงกฎหมายอาญา

๘) เห็นควรให้นำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐไปใช้ครอบคลุมถึง เจ้าหน้าที่ ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานธุรการของรัฐสภา องค์กรอิสระ ศาล และองค์กรอัยการ เพื่อเป็นการ ส่งเสริม ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมีมาตรฐานทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน

ภาคผนวก

จรรยาบรรณและมาตรฐานของวิชาชีพครู

จรรยาบรรณวิชาชีพครู

จรรยาบรรณในวิชาชีพ หมายถึงประมวลมาตรฐานความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติอย่างถูกต้องเพื่อผดุงเกียรติและสถานะ ของวิชาชีพ นั้นก็ได้ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณ จะต้องได้รับโทษโดยว่ากล่าว ตักเตือน ถูกพักงาน หรือถูกยกเลิกใบประกอบ วิชาชีพได้จรรยาบรรณในวิชาชีพ จะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะจำแนกอาชีพว่าเป็นวิชาชีพหรือไม่ อาชีพ ที่เป็น “วิชาชีพ” นั้นกำหนดให้มืองค์กรรองรับ และมีการกำหนดมาตรฐานของความประพฤติ ของผู้อยู่ในวงการ วิชาชีพซึ่งเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ส่วนลักษณะ “วิชาชีพ ” ที่สำคัญคือ เป็นอาชีพ ที่มีศาสตร์ชั้นสูงรองรับ มี การศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาวิชาชีพมีการจัดการสอนศาสตร์ดังกล่าว ใน ระดับ อุดมศึกษาทั้งการสอน ด้วยทฤษฎี และการปฏิบัติจน ผู้เรียนเกิดความชำนาญ และมีประสบการณ์ในศาสตร์นั้น นอกจากนี้จะต้องมี องค์กรหรือสมาคมวิชาชีพตลอดจนมี “จรรยาบรรณในวิชาชีพ” เพื่อให้สมาชิกในวิชาชีพดำเนินชีวิตตามหลัก มาตรฐานดังกล่าว หลักที่กำหนดในจรรยาบรรณวิชาชีพทั่วไป คือ แนวความประพฤติปฏิบัติที่มีต่อวิชาชีพต่อ ผู้เรียน ต่อตนเอง และต่อสังคม ดังนี้

๑. ศรัทธาต่อวิชาชีพ ผู้อยู่ในวงการวิชาชีพครู ต้องมีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู เห็นว่าอาชีพ ครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในฐานะที่เป็นอาชีพที่สร้างคนให้มี ความรู้ความสามารถ และเป็นคนที่พึงประสงค์ของสังคม ผู้อยู่ในวิชาชีพจะต้องมั่นใจ ในการประกอบวิชาชีพนี้ด้วยความรัก และชื่น ชมในความสำเร็จของวิชาชีพ

๒. อารังและปกป้องวิชาชีพ สมาชิกของสังคมวิชาชีพต้องมีจิตสำนึกในการอารัง ปกป้อง และรักษา เกียรติภูมิของวิชา ไม่ให้ใครมาดูหมิ่นดูแคลน หรือเหยียบย่ำ ทำให้สถานะของวิชาชีพ ต้องตกต่ำ หรือ มัว หมองการอารังปกป้องต้องกระทำทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา หรือต้องมีการแก้ไขชาวหรือ ประท้วงหากมีข่าวคราวอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิชาชีพ

๓. พัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพ หน้าที่ของสมาชิกในวงการวิชาชีพคือ การที่ต้องรับผิดชอบ ใน การศึกษา ค้นคว้าวิจัย สร้างความรู้และเผยแพร่ความรู้ เพื่อทำให้อุตสาหกรรมการในศาสตร์สาขาวิชาชีพ ครูก้าวหน้า ทันสังคมทันเหตุการณ์ ก่อประโยชน์ต่อประชาชนในสังคม ทำให้คนเก่ง และฉลาดขึ้น โดยวิธีการเรียนการ สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักเรียน ใฝ่รู้ ช่างคิด ทิววิจารณ์ญาณ มีบุคลิกภาพ ที่พึงประสงค์ มากขึ้น

๔. สร้างองค์กรวิชาชีพให้แข็งแกร่งสมาชิกในวงวิชาชีพต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสร้าง องค์กรวิชาชีพ ให้คงมั่นดำรงอยู่ได้ด้วยการเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิก และเป็นเวทีให้คนในวงการ ได้แสดง ฝีมือและ ความสามารถทางการสร้างรูปแบบใหม่ของการเรียนการสอนตลอดจนการเผยแพร่ ผลงานทางด้าน การสร้าง แบบเรียนใหม่ ๆ การเสนอแนวความคิดหาในเรื่องของการพัฒนาคน การเรียนการสอน และการประเมินผล

๕. ร่วมมือในกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพ สมาชิกในสังคมวิชาชีพต้องร่วมมือกันในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในเรื่องของความคิด หรือการจัดประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนแนวความคิดเพื่อ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร หากไม่ได้รับ ความสนับสนุนจากสมาชิกแล้ว ทำ

ให้องค์กรวิชาชีพขาดความสำคัญลงและไม่สามารถดำเนินการกิจ ขององค์กรวิชาชีพต่อไปได้บทบาทของการ ดำรงมาตรฐานและการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ ก็ย่อมจะลดลงด้วย ถ้าไม่มีปริมาณสมาชิกที่ สนับสนุนเพียงพอ

จรรยาบรรณต่อผู้เรียน ครูจะต้องมีความประพฤติปฏิบัติต่อผู้เรียน ๙ ประการ คือ

๑. ตั้งใจถ่ายทอดวิชาการ บทบาทของครูต้องพยายามที่จะทำให้ลูกศิษย์เรียนด้วยความสุข เรียนด้วยความเข้าใจ และเกิดความมานะพยายามที่จะรู้ในศาสตร์นั้น ครูจึงต้องตั้งใจอย่างเต็มที่ ที่จะศึกษาวิชาการทั้ง ทางศาสตร์ที่จะสอน ศาสตร์ที่จะถ่ายทอดหรือวิธีการสอน ครูต้องพยายาม ที่จะหาวิธีการให้มี ๆ มาลอง ทดลองสอน

๒. รักและเข้าใจศิษย์ ครูต้องพยายามศึกษาธรรมชาติของวัยรุ่น ว่ามีปัญหาความไว ต่อความรู้สึก (sensitive) และอารมณ์ไม่มั่นคง ครูจึงควรให้อภัย เข้าใจ และหาวิธีการให้ศิษย์ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่ พึงประสงค์ครูต้องพยายามทำให้ลูกศิษย์รักและไว้วางใจเพื่อที่จะได้กล้า ปรึกษาในสิ่งต่างๆแล้วครูก็จะสามารถ ช่วยเหลือศิษย์ประสบความสำเร็จในการเรียน และการดำรงชีวิต ได้อย่างถูกต้อง

๓. ส่งเสริมการเรียนรู้ปัจจุบันการส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ จาก การช่วยเหลือกันในกลุ่มอาจจะทำให้ผู้เรียนมีวิธีการหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมากขึ้น มากกว่าจะ คอยให้ครูบอกให้แต่ฝ่ายเดียว ครูจึงจำเป็นต้องชี้ช่องทางให้ผู้เรียนหาวิธี การศึกษา หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

๔. ยุติธรรม อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนซื่อสัตย์ ยุติธรรม ไม่มีอคติ ลำเอียงต่อ ลูกศิษย์ ไม่เห็นว่าคนที่มีปัญหาเป็นคนน่ารังเกียจ หรือพอใจแต่เฉพาะศิษย์ที่เรียนเก่ง ไม่สร้างปัญหาเท่านั้น ครูต้องมีความเป็นธรรมในการให้คะแนน และพร้อมที่จะอธิบายวิธีการ ให้คะแนน และการตัดเกรดได้ ครูต้อง รอบคอบในการรอกคะแนน เพราะถ้าผิดพลาดแล้วบางครั้ง ก็จะทำให้ผู้เรียนที่ควรได้คะแนนดี ๆ กลับได้ คะแนนเกือบจะสอบตกไป

๕. ไม่แสวงหาประโยชน์จากผู้เรียน ลักษณะของครูจะต้องเป็นผู้ไม่แสวงหาอามิสสินจ้าง เงินไม่ใช่สิ่งที่ สร้างความสุขเสมอไป ครูจึงจะต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษในการกระทำใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจ ได้ว่า ครูกำลังหาประโยชน์จากศิษย์อย่างไม่เป็นธรรม

๖. ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูมีอิทธิพลต่อศิษย์ทั้งด้านวาจา ความคิด บุคลิกภาพ และความ ประพฤติ ครูจึงจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ลูกศิษย์ได้ซึมซับสิ่งที่ทำจากตัวครูไป เมื่อศิษย์เกิด ศรัทธาใน ความสามารถของครู ศิษย์อาจจะเลียนแบบความประพฤติของครูไปอย่างไม่ได้เจตนา เช่น การตรงต่อเวลา การพูดจาชัดเจน การแสดงความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมา สุภาพเรียบร้อย เป็นต้น

๗. ให้เกียรติผู้เรียน การยกย่องให้เกียรติผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และเกรงใจ ผู้สอน ครู ไม่ควรใช้อำนาจในทางที่ผิด เช่น พูดจาข่มขู่ ใช้คำพูดไม่สุภาพ เปลี่ยนชื่อผู้เรียน เยาะหยัน หรือดูถูกผู้เรียน การเคารพผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจ และการเรียนรู้ ที่ดี เมื่อผู้เรียนได้รับการ ปฏิบัติอย่างดี ย่อมก่อให้เกิดพลังในการศึกษาต่อไป

๘. อบรมบ่มนิสัย ม.ล. ปิ่น มาลากุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริม สนับสนุนให้ ครูมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมบ่มนิสัยเด็ก โดยท่านเชื่อว่า “การอบรมบ่มนิสัยใคร ๆ นั้น เพียงแค่วันละนาที ก็ดี ดังนั้น ครูควรแบ่งเวลาในการอบรมบ่มนิสัยผู้เรียน เช่น ก่อนการสอน แต่ละชั่วโมง อาจชี้แนะหรือให้ ความคิดที่ดีแก่ผู้เรียนได้ ครูควรถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสอนคน ให้เป็นคนดี

๙. ช่วยเหลือศิษย์ผู้เรียนมาอยู่ในสถานศึกษาพร้อมด้วยประสบการณ์และปัญหาที่แตกต่างกัน ออกไป ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องสังเกตความผิดปกติหรือข้อบกพร่องของศิษย์ และพร้อมที่จะให้ การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ไม่ให้ศิษย์ต้องก้าวถลำลึกกลงไปในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

นอกจากจรรยาบรรณต่อศิษย์แล้ว ครูจะต้องมีความประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ด้วยคือ จรรยาบรรณต่อตนเอง ครูจะต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้มีลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

๑. ประพฤติชอบ ครูต้องตั้งตนไว้ในที่ถูกต้องที่ควรสามารถบังคับตนเองให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง น้อย

๒. รับผิดชอบ ครูต้องฝึกความรับผิดชอบต่อ โดยตั้งใจทำงานให้สำเร็จลุล่วง มีความผิดพลาด

๓. มีเหตุผล ครูต้องฝึกถามคำถามตนเองบ่อย ๆ ฝึกความคิดวิเคราะห์หาเหตุผล หาข้อดีข้อเสีย ของตนเอง และเรื่องต่าง ๆ เพื่อทำให้ตนเองเป็นคนมีเหตุผลที่ดี

๔. ใฝ่รู้ การติดตามข่าวสารข้อมูลอยู่เสมอ ๆ ทำให้ครูมีนิสัยใฝ่รู้ อยากทราบคำตอบในเรื่อง ต่าง ๆ ครูควรมีความรู้รอบตัวอย่างดีทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อให้ครูดำรงชีพในสังคม ได้อย่างเป็น สุข ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องให้ศิษย์ได้

๕. รอบคอบ ครูต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนรอบคอบ ละเอียดและประณีต ในการดำเนิน กิจการต่าง ๆ การทำกิจกรรม เช่น ควบคุมบัญชีการเงินต้องรอบคอบ ต้องเห็นตัวเลขชัดเจนไม่ตก หล่น ทำให้เกิดการ ผิดพลาดที่เป็นผลร้ายทั้งของตนเองและผู้อื่น

๖. ฝึกจิต การพัฒนาจิต ทำให้ครูอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและส่งผลทำให้ครูทำงาน ได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้นครูจึงต้องหมั่นฝึกจิตของตนให้สูงส่ง สูงกว่ามาตรฐาน ระงับอารมณ์ไม่ดี คิดอะไรได้สูง กว่ามาตรฐานและคิดเป็นบวก มากกว่าคิดลบหรือคิดร้าย

๗. สนใจศิษย์ การสนใจพัฒนาการของผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้วิชาชีพรู้ก้าวหน้า เพราะถ้า ไม่มีผู้เรียนก็ไม่มีวิชาชีพครู ครูจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติผู้เรียน การแก้ปัญหา ผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จรรยาบรรณครู พ.ศ. ๒๕๓๙

๑. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษา เล่าเรียน แก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

๒. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัย ที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิด แก่ศิษย์อย่าง เต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๓. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

๔. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของ ศิษย์

๕. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ให้ ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ ให้แก่ตนโดยมิชอบ

๖. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนา ทาง วิทยาการ เศรษฐกิจสังคม และการเมืองอยู่เสมอ

๗. ครูย่อมรักและศรัทธาใน วิชาชีพ ครูและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู

๘. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

๙. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

มาตรฐานวิชาชีพครู

แนวทางการดำเนินงานที่กล่าวมาแล้วโดยเฉพาะ การควบคุม และรักษามาตรฐาน การประกอบวิชาชีพ เป็นเรื่องที่จะเพิ่มจะกำหนดให้มีการดำเนินงานครั้งแรกในวิชาชีพครู โดยกำหนด ให้มีการกำหนด มาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติ ตามมาตรฐานและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครูโดยผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องนำ มาตรฐานวิชาชีพ เป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครู ตาม พ.ร.บ. ครู พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ ๓ ด้าน กล่าวคือ

๑. มาตรฐาน ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

๒. มาตรฐาน ด้านการปฏิบัติงาน

๓. มาตรฐาน ด้านการปฏิบัติตน มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดไว้ ดังนี้

๑) วุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง หรือ

๒) วุฒิปริญญาตรีทางวิชาการหรือวิชาชีพอื่นและได้ศึกษาวิชาการศึกษาหรือ ศึกษาศาสตร์

ทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต

๓) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรองและผ่านการประเมิน การ

ปฏิบัติการสอนตามเกณฑ์ที่สภาวิชาชีพกำหนดมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่สภาวิชาชีพ (คุรุสภา) กำหนด ประกอบด้วย ๑๒ เกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ ๒ ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๓ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ ๔ พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ ๕ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ ๖ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๗ รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ ๘ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๙ ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๑๐ ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

มาตรฐานที่ ๑๑ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ ๑๒ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน

ได้แก่ตามจรรยาบรรณครูที่สภาวิชาชีพ (คุรุสภา) กำหนดซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้ ดังนี้

๑) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมกำลังใจ ในการศึกษาเล่า

เรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

- ๒) ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ทักษะและนิสัยที่ครูต้องตั้งงามให้เกิด แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ๓) ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งกาย วาจา และจิตใจ
- ๔) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความความเจริญทางกายสติปัญญาจิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์
- ๕) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามปกติและไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
- ๖) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
- ๗) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
- ๘) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์
- ๙) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย
๔. วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เดิมที่ ข้าราชการครูได้อนุโลมใช้ข้อกำหนดด้านวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน จนกระทั่ง พ.ศ.๒๕๔๐ ได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกำหนดให้ให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จึงบังเกิดพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นแม่บทที่ทำให้ต้องมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว ๓ ฉบับ แต่ในหมวดที่ ๖ ว่าด้วยเรื่องวินัยและการรักษาวินัย ไม่ถูกแก้ไขไปด้วย ยังคงเนื้อหาสาระเดิมวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดพฤติกรรมสำหรับ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ข้อบังคับที่กำหนด เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของทางราชการอย่างมี ประสิทธิภาพ

วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญเป็นอันมากในการบริหารงาน ด้าน การศึกษา เพราะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน หากข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา ไม่มีวินัย จะทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างไม่เต็มที่ อันจะมีผลต่อความ เจริญก้าวหน้าของนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติในวันหน้า

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวินัยหรือปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องวินัย และการ รักษาวินัยจะช่วยให้หน่วยงานทางการศึกษา ผู้บังคับบัญชาาระดับต่าง ๆ บริหารงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษา ตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเองก็มีขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษา มีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ในที่สุด ผู้เรียนก็จะได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์สมเจตนารมณ์ ของรัฐ

ข้อกำหนดในเรื่องวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มีดังนี้

มาตรา ๘๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้าม และข้อปฏิบัติ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอการรักษาวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องรักษาอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงที่ยังรับราชการอยู่ ไม่ว่าจะอยู่ในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ การประพฤติหรือปฏิบัติ ตนในบางเรื่องประชาชนทั่วไปอาจกระทำได้ แต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่อาจที่จะ กระทำเช่นนั้นได้ เพราะวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะติดตัวอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น นายร่ำเริง บันเทิงใจ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียน พันธุ์ดี ในคืนวันศุกร์ ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗ หลังเลิกเรียนได้นัดเพื่อน ๆ สมัยที่เรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายด้วยกันมาเลี้ยงฉลองปีใหม่มื้อกันที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง เมื่อเริ่มรับประทานอาหารเสร็จ เพื่อนคนหนึ่งได้สั่งสุรามาดื่ม ในคืนนั้นนายร่ำเริง บันเทิงใจและเพื่อนดื่มสุราจนเมาครองสติไม่ได้ เนื่องจากวันรุ่งขึ้นเป็นวันหยุด เมื่อเหล่าเข้าปากความอยากหายไป นายร่ำเริง บันเทิงใจ ควบคุมสติ ตนเองไม่ได้ได้แตะโลมด้วยวาจาเด็กสาววัยรุ่นคนหนึ่งที่มาั่งรับประทานอาหารในร้านอาหารกับแฟน และเดินเข้าไปกระทำอนาจารโดยการจับหน้าอกแล้วบีบ ทำให้แฟนหนุ่มไม่พอใจ ชกหน้านายร่ำเริง บันเทิงใจไป ๑ ครั้ง นายร่ำเริง บันเทิงใจ ได้รับบาดเจ็บที่หน้าอกหนึ่งซี่ นายร่ำเริง บันเทิงใจ ได้ไปแจ้ง ความฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายมาตรา ๘๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้อง สนับสนุนการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นข้าราชการของรัฐที่มีการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นข้าราชการที่ดีก็จะต้อง สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยความบริสุทธิ์ใจ นอกจากนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยเช่นว่านั้นอีกด้วย การไม่สนับสนุนหรือวางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรงแต่หากถึงขั้นเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ขาดคุณสมบัติทั่วไป

ตามมาตรา ๓๐ ต้องออกจากราชการโดยพลัน

มาตรา ๘๔ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ วิชาชีพอย่างเคร่งครัดคำว่า “หน้าที่ราชการ” หมายความว่าหน้าที่ที่เป็นราชการโดยตรงเท่านั้น หากเป็นหน้าที่อื่นที่มีใช้หน้าที่ราชการโดยตรงก็ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “หน้าที่ราชการ” และการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ผู้มีหน้าที่จะปฏิบัติอยู่ในสถานที่ราชการหรือนอกสถานที่ราชการก็ได้ หรืออาจจะปฏิบัติในวันหยุดหรือนอกเวลาที่กำหนดให้ปฏิบัติราชการตามปกติก็ได้การพิจารณาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีหน้าที่ราชการเรื่องใด หรือไม่มีข้อพิจารณา ดังนี้

๑. พิจารณาจากกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าผู้ใดดำรง ตำแหน่งใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็มิหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น

๒. พิจารณาจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง เมื่อใครดำรงตำแหน่งใดก็ย่อมมีหน้าที่ ราชการตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสำหรับตำแหน่งนั้น

๓. พิจารณาจากคำสั่งหรือการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา แม้จะไม่มีระเบียบ กฎหมายหรือ มาตรฐานกำหนดตำแหน่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ไว้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใดทำหน้าที่ หรือมอบหมาย

หน้าที่ใดให้ผู้ใดปฏิบัติภายในขอบอำนาจของผู้บังคับบัญชา ก็ย่อมเป็นหน้าที่ราชการ ของผู้ได้รับคำสั่งหรือได้รับมอบหมายนั้นที่จะต้องรับผิดชอบตามนั้น

๔. พิจารณาจากพฤติการณ์ที่สมัครใจผูกพันตนเองยอมรับเป็นหน้าที่ราชการที่ตนต้องรับผิดชอบ เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการซึ่งไม่มีหน้าที่รับส่งเงินแต่ได้รับฝากเงินจากเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับส่งเงิน และการรับฝากนั้นมีใช้รับฝากในฐานะส่วนตัว แต่มีลักษณะเป็นการรับฝากเป็นทางราชการเพื่อนำเงินไปลงบัญชีโดยได้เซ็นชื่อรับได้รับเงินไปแล้วเช่นนี้ ถือว่าเจ้าหน้าที่ธุรการผู้นั้นมีหน้าที่ ราชการที่จะต้องนำเงินลงบัญชีเมื่อไม่นำเงินส่งลงบัญชีและนำเงินไปใช้ส่วนตัวเป็นทุจริตต่อหน้าที่ ราชการ ตามนัยมติของ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๒๐ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐ นอกจากคำว่าหน้าที่ราชการแล้วในมาตรา ๘๔ วรรคแรก ยังคงมีคำที่จะต้อง พิจารณาความหมายดังนี้

คำว่า “ซื่อสัตย์” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

คำว่า “สุจริต” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ชอบเทียมกัน ไม่ลำเอียง

คำว่า “เสมอภาค” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่า

คำว่า “เที่ยงธรรม” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม คำว่า “วิริยะ อุตสาหะ” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติด้วยความพยายามความขยัน ความอดทน

คำว่า “ขยันหมั่นเพียร” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติงานด้วยความขยัน ชันแข็ง ด้วยความสม่ำเสมอ พยายามจนกว่างานจะสำเร็จ

คำว่า “ดูแลเอาใจใส่” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ปฏิบัติด้วยความใส่ใจ ตั้งใจ คำว่า “รักษาประโยชน์ของทางราชการ” มีความหมายว่า ปฏิบัติงานเพื่อรักษาสิ่งที่ให้ผลดี หรือเป็นคุณแก่ทางราชการ

คำว่า “ปฏิบัติตนตามมาตรฐาน” มีความหมายว่า ปฏิบัติตนมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะ มาตรฐานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำว่า “จรรยาบรรณวิชาชีพ” มีความหมายว่าปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคมตัวอย่างเช่น นางลำไย สวาริ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัด โรงเรียนโคกอีแร้ง ได้รับมอบหมายให้เป็นครูเวรอาหารกลางวันของโรงเรียน ในวันที่นางลำไย สวาริ ปฏิบัติหน้าที่ครูเวรจะตักอาหารเลือกแต่ของดีให้เด็กชายลำเพลิน สวาริ ซึ่งเป็นบุตรชายของตนพิเศษกว่าเด็กนักเรียนคนอื่นเป็นประจำ ทำให้นักเรียนคนอื่นบางคนไม่พอใจนำความไปบอกผู้ปกครอง และนำไปสู่การร้องเรียนในครั้งนี้

มาตรา ๘๔ วรรคสอง ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ ราชการของตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. มีอำนาจหน้าที่ราชการ

๓. อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๔. หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การพิจารณาว่าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง นี้หรือไม่ จะต้องพิจารณาก่อนว่าผู้ผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นหรือไม่ หากมีจึงจะพิจารณารต่อไปว่าผู้นั้นได้อาศัยอำนาจ หน้าที่นั้น หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้นหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่การอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการนั้น ไม่จำเป็นจะต้องทำโดยตรง เพียงแต่ยอมให้ผู้อื่น ทำหรือแม้แต่โดยทางอ้อมก็เข้าข่ายเป็นความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิด วินัยอย่างร้ายแรงองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๒. มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ
๓. ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ
๔. มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้
๕. มีเจตนาทุจริต แนวทางการพิจารณาความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการมีดังนี้
 ๑. ต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ (หน้าที่ราชการเหมือน ม. ๘๔ วรรคแรก)
 ๒. ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการไปโดยมิชอบ คำว่า “ปฏิบัติหน้าที่ราชการ” หมายความว่า ได้มีการกระทำลงไปแล้วคำว่า “ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ” หมายความว่า มีหน้าที่ราชการที่ผู้นั้น จะต้องปฏิบัติ แต่ผู้นั้นไม่ปฏิบัติหรืองดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ การที่ไม่ปฏิบัติหรืองดเว้น ไม่ กระทำการตามหน้าที่นั้น จะเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเป็นการจงใจที่จะไม่กระทำการตามหน้าที่โดยปราศจากอำนาจที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ปล่อยปละละเลย ปฏิบัติการด้วยความพลั้งเผลอ เข้าใจผิด สะเพร่า หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่มีเจตนาที่จะปล่อยปละละเลยก็ยังไม่ถือว่าเป็นการละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการที่จะเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ส่วนจะเป็นความผิดฐานใด จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไปการที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการ ที่จะเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จะต้องเป็นการปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเท่านั้น คำว่า “มิชอบ” หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียม ของทางราชการ หรือทำนองคลองธรรม แยกพิจารณาได้ดังนี้

๑) มิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่ง ในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี คือ ปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการหรือ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี หรือ ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการหรือคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี

๒) มิชอบด้วยแบบธรรมเนียมของทางราชการ คือ ปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามแบบ ธรรมเนียมของทางราชการ หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ ยกตัวอย่าง เช่นเจ้าหน้าที่พัสดุเสนอเรื่องขออนุมัติซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาต่อผู้อำนวยการเพื่ออนุมัติโดยไม่ผ่าน รองผู้อำนวยการที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามสายงาน เพราะถ้าเสนอผ่านรองผู้อำนวยการก็จะไม่ได้รับ อนุมัติเพราะรองผู้อำนวยการรู้ว่าคุณภาพของสินค้าที่เสนอมาไม่มีคุณภาพและราคาแพงเกินไป ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่พัสดุมิเจตนาที่จะให้ตนเองหรือ

ร้านค้าที่จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การศึกษาได้ ประโยชน์ เป็นพิเศษ ดังนี้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบด้วยธรรมเนียมของทางราชการเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควรได้

ก) มิชอบด้วยทำนองคลองธรรม คือ กระทำไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือไม่กระทำ ในทางที่ถูกที่ควร ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่การเงินมีหน้าที่วางฎีกาเบิกเงินค่าก่อสร้างอาคารเรียน ให้ผู้รับเหมาหลายราย ได้ทำเรื่องวางฎีกาเบิกเงินให้ผู้รับจ้างรายที่ให้ค่าตอบแทนเป็นส่วนตัวก่อนและ ทำให้อย่างรวดเร็ว ส่วนผู้รับจ้างรายใดมิได้ให้ค่าตอบแทนเป็นส่วนตัวจะทำให้ช้า หน่วงเหนี่ยวเรื่อง เอาไว้ ดังนี้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควรได้ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยถูกต้องทุกประการแล้ว ต่อมาภายหลังได้ประโยชน์ ส่วนตัวเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการในลักษณะ “ของขวัญ หรือ กินตามน้ำ หรือ สิ้นน้ำใจ” จะไม่เข้าลักษณะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบตามมาตรา ๘๔ วรรคสามนี้ แต่อาจจะเป็นความผิดตามมาตราอื่น เช่น มาตรา ๙๔ ฐานประพฤติชั่ว เป็นต้น

ก. มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควรได้

คำว่า “ผู้อื่น” หมายถึง ใครก็ได้ที่จะได้รับประโยชน์ จากการที่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบคำว่า “ประโยชน์” หมายถึง สิ่งที่ได้รับอันเป็นคุณแก่ผู้รับ ซึ่งอาจจะเป็นทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การได้รับบริการ เป็นต้น คำว่า “มิควรได้” หมายถึง ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับประโยชน์ใด ๆ ตอบ แทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น

๔. โดยมีเจตนาทุจริต คำว่า “ทุจริต” หมายถึง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับตนเองหรือผู้อื่นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๔ วรรคสามนี้เป็นความผิด ทางวินัยอย่างร้ายแรง ตามมติคณะรัฐมนตรีโทษไล่ออกจากราชการสถานเดียว ไม่มีเหตุใดลดหย่อน เป็นโทษปลดออกจากราชการได้มาตรา ๘๕ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานทางการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๕ วรรคแรก มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๒. มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ
๓. ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตาม
 - ๑) กฎหมาย
 - ๒) ระเบียบแบบแผนของทางราชการ
 - ๓) ระเบียบแบบแผนของหน่วยงานการศึกษา
๔. มติคณะรัฐมนตรี
๕. นโยบายรัฐบาลเพื่อ
 - ๑) ประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน
 - ๒) ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

มาตรา ๘๕ วรรคแรก มีเจตนาที่จะให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ดังนั้นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้สนับสนุนการศึกษา ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การเรียน การสอน การนิเทศ การ

บริการการศึกษา และการปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา จะต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และระเบียบแบบแผนของหน่วยงานการศึกษา คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี นโยบายรัฐบาล โดยถือเอาประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องไม่ให้เกิด ความเสียหายแก่ทางราชการอีกด้วย

มาตรา ๘๕ วรรคสอง การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของ รัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อัน เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีนโยบายของรัฐบาล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

๒. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยประมาท เลินเล่อ ขาดการเอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย แก่ทางราชการอย่างร้ายแรง คำว่า “จงใจ” มีความหมายเหมือนกับคำว่า “เจตนา” ในกฎหมายอาญากล่าวคือ เป็นการกระทำโดยผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำและประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของ การกระทำนั้นคำว่า “ประมาท เลินเล่อ” หมายถึงกระทำโดยไม่รอบคอบ ไม่ระมัดระวัง หรือกระทำ โดยพลั้งเผลอ หลงลืม การประมาท เลินเล่อในหน้าที่ราชการ มีได้ทั้งกระทำหรือ ละเว้นการกระทำเช่น มีหน้าที่ควบคุมห้องสอบ ควบคุมห้องสอบไม่ตีสอนมีผู้เข้าสอบ ลอกคำตอบซึ่งกันและกัน หรือเช่น เป็นเจ้าหน้าที่การเงินลืมนำเงินเข้าเก็บรักษาในตู้ นิรภัยของหน่วยงานเป็นเหตุให้เงินสูญหาย เป็นต้นความเสียหายที่ว่าร้ายแรงนั้นจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง เป็นเรื่องไป และความเสียหายไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินมีราคาหรือตีราคาได้เสมอไป อาจจะเป็นการเสียหายแก่ชื่อเสียง ของทางราชการ หรือความเสียหายในด้านความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อทางราชการ ก็ นับเป็นความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน

มาตรา ๘๖ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดแย้งหรือ หลีกเหลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษา ประโยชน์ของทางราชการจะเสนอความเห็นความเห็นเป็น หนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ ผู้บังคับบัญชา ทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้วถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้ อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๖ วรรคแรก มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๒. มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
๓. ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
๔. สั่งในหน้าที่ราชการ
๕. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ
๖. มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ สังกัด สถานศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายกรัฐมนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายกรัฐมนตรี เป็นต้น คำว่า “สิ่งในหน้าที่ราชการ” มีองค์ประกอบ ๒ ประการ

- ๑) ผู้สั่งมีหน้าที่ราชการในเรื่องที่สั่งนั้น
- ๒) สั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

คำว่า “เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาอยู่ในฐานะที่จะสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการได้ ตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และสั่งภายในขอบอำนาจหน้าที่ของตนในกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งของ ผู้บังคับบัญชาจะทำให้เสียหายแก่ทางราชการหรือจะเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของ ทางราชการ ให้เสนอความเห็นเป็นหนังสือภายใน ๗ วัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น ถ้าผู้บังคับบัญชา ยืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นในการเสนอความเห็นให้ ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่ง จะต้องมื่อนี้อาประกอบด้วย

๑) คำสั่งขัดต่อกฎหมายและระเบียบของทางราชการอย่างไร และหากปฏิบัติตามคำสั่งจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างไร

๒) หรือ การปฏิบัติตามคำสั่งจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการอย่างไร การเสนอความเห็นให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งจะอ้างเหตุผลส่วนตัวไม่ได้ เช่น ขาดความถนัด ไม่เคยทำงานนั้นมาก่อน หรือทำงานนั้นไม่เป็น อย่างนี้เป็นต้น มิฉะนั้นแล้วงาน ของทางราชการอาจจะเสียหายได้

มาตรา ๘๖ วรรคสอง การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ ผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการอันเป็น เหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง เหมือนกับ องค์ประกอบ ของความผิดในมาตรา ๘๖ วรรคแรก ที่กล่าวมาแล้ว แต่จะพิจารณาว่าเป็นความผิดทางวินัย อย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ดูผลกระทบที่เกิดกับทางราชการเป็นสำคัญ ถ้าทางราชการเสียหาย อย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าทางราชการเสียหายไม่ร้ายแรง ก็เป็นความผิดวินัย ไม่ร้ายแรงความเสียหายที่ว่าร้ายแรงนั้นจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องไป และความเสียหายไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สิน มีราคาหรือตีราคาได้เสมอไป อาจจะเป็นการเสียหายแก่ชื่อเสียง ของทางราชการ หรือความเสียหายในด้านความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อทางราชการ ก็นับเป็น ความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน

มาตรา ๘๗ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะทอดทิ้งหรือละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผล อันสมควรมิได้ องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๗ วรรคแรก มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๒. มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ

๓. ต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะทอดทิ้ง หรือ ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไม่ได้ คำว่า “อุทิศ” ตามพจนานุกรมมีความหมายว่า สละให้ คำว่า “เวลาของตน” หมายความว่า เวลานั้นนอกจากเวลาที่ตนต้องปฏิบัติราชการ ตามปกติ เช่น เวลาหยุดพัก เวลาหลังเลิกงาน วันหยุดราชการ เป็นต้น คำว่า “ทอดทิ้ง” หมายความว่า ตัวอยู่แต่ไม่ทำงาน เช่น มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้ว ยังอยู่ในบริเวณที่ทำงานแต่ไม่สนใจเอาเป็นธุระ ใช้เวลานั้นทุ่มเททำงานในหน้าที่ของตนให้เรียบร้อย หรือเสร็จไปตามควรจะทำ ปล่อยให้งานค้าง เป็นต้น คำว่า “ละทิ้ง” หมายความว่า ไม่อยู่ปฏิบัติงานตามหน้าที่

ซึ่งอาจจะไม่มาปฏิบัติ หน้าที่ราชการเลย หรือมาลงชื่อปฏิบัติราชการแล้วแต่ไม่อยู่ที่โต๊ะทำงานหรือจุดที่กำหนดให้ปฏิบัติงาน กลับละทิ้งหน้าที่ออกไปที่อื่นเสีย ซึ่งอาจไปนอกสำนักงานหรือเพียงไปที่ห้องอื่นหรือจุดอื่นนอกจุด ที่กำหนดให้อยู่ประจำทำงานก็ได้ กรณีจะเป็นการทอดทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๗ วรรคแรกนี้ จะต้องพิจารณาด้วยว่าผู้นั้นจะต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดที่ผู้บังคับบัญชามิได้มอบหมายหน้าที่ ราชการให้หรือยังมิได้มอบหน้าที่ราชการให้ ถือว่ายังไม่มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ แต่ก็มีหน้าที่ ราชการที่จะต้องอยู่รอเพื่อผู้บังคับบัญชามอบหมาย หน้าที่ราชการให้ถ้าไม่อยู่รอเพราะเห็นว่าตนเอง ไม่มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติก็มีความผิดตามมาตรา นี้ เช่นกัน

มาตรา ๘๗ วรรคสอง การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้า วันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึง ความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหาย แก่ทางราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้า วันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของ ทางราชการ

กรณีแรก ไม่นับว่าจะละทิ้งหรือทอดทิ้งเป็นเวลาเท่าไร แม้เพียงชั่งโมงเดียวถ้าการละทิ้งหรือทอดทิ้งนั้น เป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรงก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ สถานที่ราชการไปชั่งโมงเดียวเป็นเหตุให้ผู้มาวางเพลิงเผา สถานที่ ราชการเป็นเหตุให้อาคารเสียหายทั้งหลัง แต่ถ้ามีเหตุผลอันสมควรก็ไม่ใช่ความผิดวินัย อย่างร้ายแรง เช่น ที่ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาการณ์สถานที่ ราชการไปชั่งโมงนั้นเพราะเจ็บป่วยมาก ในทันทีทันใด ซึ่งต้องรีบไปหาแพทย์ทันทีถ้าไม่ไปหาแพทย์อาจ อันตรายถึงชีวิตได้

กรณีหลัง ถือเอาจำนวนวันที่ละทิ้งเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่คำนึงว่าราชการจะเสียหาย อย่างร้ายแรงหรือไม่ การนับวันละทิ้งเกินกว่าสิบห้าวันให้นับติดต่อกันและนับวันหยุดด้วย ถ้าไม่มี เหตุผลอันสมควรหรือมี พฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และ โทษทางวินัยคือไล่ออกสถานเดียว แต่ถ้ามีเหตุผลอันสมควร หรือไม่มีพฤติการณ์ที่แสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติ ตามระเบียบของทางราชการ ก็ไม่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา นี้ เช่น ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาเจ็บป่วยมากไม่มาปฏิบัติ หน้าที่ราชการ ๑๖ วัน โดยไม่ยื่นใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และเมื่อมาปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในวันแรกได้ยื่นใบลาป่วยต่อผู้มีอำนาจอนุญาตการลา เช่นนี้ การละทิ้งหน้าที่ ราชการนั้นก็ยังไม่ถือว่า ไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นต้น แต่ถ้าไม่ยื่นใบลาในวันแรกที่มาปฏิบัติราชการก็อาจ เป็นความผิดฐาน ไม่ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบแผนของทางราชการได้

มาตรา ๘๘ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ต่อผู้เรียนและระหว่าง ข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวกให้ ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและ ประชาชนผู้มาติดต่อราชการองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๘ วรรคแรก มีดังนี้

๑. เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษา ความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียน และระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

๑. ข้อกำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติต่อผู้เรียน

ก. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

ข. มีความสุภาพเรียบร้อยต่อผู้เรียน

ค. ให้การต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมต่อผู้เรียน

คำว่า “สุภาพเรียบร้อย” หมายถึงการแสดงออกทางกิริยาท่าทางหรือวาจาในลักษณะ อ่อนโยน ละมุนละม่อม รวมทั้งใช้กิริยาวาจาที่ไม่หยาบคายและเหมาะสมแก่สถานที่ที่ด้วย

๒. ข้อกำหนดที่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติต่อข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ มีดังนี้

ก. มีความสุภาพเรียบร้อยต่อข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

ข. รักษาความสามัคคีต่อข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

ค. ช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

๓. ข้อกำหนดที่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติต่อประชาชน มีดังนี้

ก. ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน และสังคม

ข. ต้องมีความสุภาพเรียบร้อยต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

ค. ต้องให้การต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม ต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

มาตรา ๘๘ วรรคสอง การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือ ประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง มีดังนี้ กระทำในฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำโดยมีเจตนา

๒.๑ กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนอย่างร้ายแรง

๒.๒ กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

คำว่า “กลั่นแกล้ง”ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า หากความไม่ตีมาใส่ให้ หาอุบายให้ร้ายด้วยวิธีการต่างๆ แกล้งใส่ความ คำว่า “ดูหมิ่น”ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นหรือแสดงกิริยาอาการ ดูถูกหรือรังเกียจ คำว่า “กดขี่” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ข่มให้อยู่ในอำนาจของตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา คำว่า “ข่มเหง”ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ใช้กำลังรังแกแกล้งทำความเดือดร้อนให้มาตรา ๘๙ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง คำว่า “กลั่นแกล้ง”ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า หากความไม่ตีมาใส่ให้ หาอุบายให้ร้าย ด้วยวิธีการต่างๆ แกล้งใส่ความ คำว่า “ผู้อื่น”มีความหมายว่าทุกคนที่มีใช้ตัวเอง องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๙ วรรคแรก มีดังนี้

เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่น โดยปราศจากความเป็นจริง มาตรา ๘๙ วรรคสอง การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๙ วรรคสอง มีดังนี้ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่น โดยปราศจากความเป็นจริง เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายร้ายแรง คำว่า “ผู้อื่น”มีความหมายว่าทุกคนที่มีใช้ตัวเอง คำว่า

“เสียหาย” หมายความว่าเสียหายทางใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียงเกียรติยศ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน หรือทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น คำว่า “อย่างร้ายแรง เช่น ถูกดำเนินคดีอาญา ถูกดำเนินการทางวินัย ถูกโยกย้ายจนได้รับ ความเดือดร้อนอย่างสาหัส เป็นต้น

มาตรา ๙๐ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการ หรือ ยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติ ศักดิ์นำตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเอง

องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๙๐ วรรคแรก มีดังนี้ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่ง หน้าที่ราชการของตนเอง (ถ้ากระทำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตน ผิดทั้ง ม.๙๐ และม. ๘๔) คำว่า “ประโยชน์” หมายถึงสิ่งที่ได้รับอันเป็นคุณแก่ผู้รับ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง หรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การได้รับการบริการ เป็นต้น คำว่า “เกียรติศักดิ์” ตามพจนานุกรม มีความหมายว่า ฐานะที่ได้รับการสรรเสริญ

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเองหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ราชการผู้ นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญหรือเป็นที่นับถือของประชาชน สังคมหรือ ทางราชการเพียงใด

มาตรา ๙๐ วรรคสอง การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะ ให้เป็นการชื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น เพื่อให้ ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิด วินัยอย่างร้ายแรง คำว่า “โดยมิชอบ” ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ กฎ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน กระบวนการ คำว่า “ความเที่ยงธรรม” ปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมไม่ลำเอียง เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการชื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่น มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม

มาตรา ๙๑ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องไม่คัดลอกหรือลอก เลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้างวาน ใช้ผู้อื่นนำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อน ตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ ดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๙๑ วรรคแรก มีดังนี้ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่น โดยมิชอบ นำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นหรือจ้างวาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการมีเจตนา พิเศษเพื่อนำไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น

มาตรา ๙๑ วรรคสอง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอก หรือลอกเลียน ผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทน หรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานทางวิชาการนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งเป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๙๑ วรรคสอง มีดังนี้ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วม

ดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงาน ของผู้อื่นโดยมิชอบรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนที่สูงขึ้น

มาตรา ๘๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๘๒ มีดังนี้ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึง กันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมาตรา ๘๓ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตัวเป็นกลาง ทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่ อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด การวางตัวเป็นกลางทางการเมืองนั้น เฉพาะในการปฏิบัติราชการและในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จะอำนวยความสะดวกให้แก่พรรคการเมืองใด เป็นพิเศษกว่าพรรคการเมืองอื่น หรือว่าบุคคลทั่วไปไม่ได้ หรือจะชักชวนให้ประชาชนสนับสนุนพรรค การเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ ส่วนในทางส่วนตัวจะนิยมหรือเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ใดได้ คงห้ามแต่การเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองเท่านั้น

มาตรา ๘๓ วรรคสอง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การดำเนินการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิก รัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่น กระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้เป็นความผิดวินัย อย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๔ วรรคแรก ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสียโดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว คำว่า “ประพฤติชั่ว” หมายความว่า การกระทำที่ไม่ดี จงใจฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจารีตประเพณี มีองค์ประกอบดังนี้ เกียรติของข้าราชการ พิจารณาตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น ความรู้สึกของสังคม พิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนทั่วไป หรือข้าราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้นๆ โดยรู้สึกว่าเป็นการประพฤติชั่วเพียงใดหรือ ไม่เจตนาที่การกระทำพิจารณาว่าเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกในเรื่องที่กระทำหรือไม่เพียงใด มาตรา ๘๔ วรรคสอง การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือคุกโทษที่หนัก กว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษหนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็น ผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คำว่า “ความผิดอาญา” หมายความว่า เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา คำว่า “ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด” หมายความว่า ได้โทษจำคุกจริง ๆ และต้อง เป็นโทษที่ถึงที่สุดแล้ว หากมีการอุทธรณ์หรือฎีกา ยังไม่ถึงว่าคดีถึงที่สุด หรือหากศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ให้รอลงอาญาไว้ก่อน หรือศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ให้เปลี่ยนจากโทษจำคุก เป็นโทษสถานอื่นที่เบากว่าโทษจำคุก ยังไม่ถึงว่าได้รับโทษจำคุก ถ้าหากได้รับโทษจำคุกจริงในคดีที่ความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ (ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในประมวลกฎหมายอาญา

ภาค ๓ มี ๓๒ มาตรา ตั้งแต่ มาตรา ๓๖๗ – มาตรา ๓๘๘) มาตรา ๙๔ วรรคสาม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติด หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาชญา หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศ ต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัย อย่างร้ายแรง การเสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด นอกจากจะเป็นการกระทำที่ผิดตามมาตราแล้ว ยังเป็นความผิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐ มิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกด้วย ซึ่งระเบียบนี้มีมาตรการการดำเนินการทางวินัย อย่างเข้มงวดครอบคลุมไปถึงผู้บังคับบัญชาที่ละเลยไม่ดำเนินการสืบสวน หรือดำเนินการทางวินัย กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยให้ถือว่าผู้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยด้วย นอกจากนี้หากมีกรณีมีมูลว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดผู้บังคับบัญชาต้องสักพักราชการและจะต้องลงโทษสถานหนักด้วย มาตรา ๙๕ วรรค หนึ่งให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัย แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย มาตรา ๙๕ วรรคสอง การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดใน อันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติจิตสำนึกและ พฤติกรรม ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย มาตรา ๙๕ วรรคสาม การป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัย ในเรื่องอันอยู่ในวิสัย ที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้มาตรา ๙๕ วรรคสี่ เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้วให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันทีมาตรา ๙๕ วรรคห้า เมื่อมีกรณีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัย ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยไม่มีพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชารับดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาผู้นั้น กระทำผิดหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที มาตรา ๙๕ วรรคหก การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูล ที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗ มาตรา ๙๕ วรรคเจ็ด ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตราและหมวด ๗ หรือมีพฤติกรรมปกปิด ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย ในมาตรา ๙๕ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในเรื่องวินัยไว้ดังนี้ เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัย วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย มีดังนี้ ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำเนินการฝึกอบรม ให้ความรู้ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย ดำเนินการอื่นใด ในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็น ไปในทางที่มีวินัย วิธีป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย มีดังนี้ เอาใจใส่ สังเกตพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การกระทำผิดวินัย ขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิด การกระทำผิดวินัย เมื่อปรากฏมีมูลว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้น แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

ความเป็นครู

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ในทุกๆ ด้าน และบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวก็คือ ครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาโดยรอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในเชิงวิชาการนำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นการจะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงย่อมต้องพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพ ครูที่มีความเป็นครู คำว่า ครู หรือ ครู ในภาษาไทย มาจากคำว่า ครูธาตุ หรือ ครูธาตุ ซึ่งแปลความได้ว่า เป็นผู้ที่หนักในวิชาความรู้ ในคุณธรรม และในภารกิจการทำงาน รวมทั้งการทำหน้าที่ยกย่อง เชิดชูศิษย์ของตนเอง จากผู้ที่ไม่รู้ ให้ กลายเป็น ผู้รู้ ผู้ ที่ไม่มีความ สามารถให้ มีความสามารถ ผู้ที่ไม่มีความคิดให้มีความคิด ผู้ที่มีความประพฤติ ไม่เหมาะสมให้มีความเหมาะสม และจากผู้ที่ไม่ พึ่งปรารถนาให้เป็นผู้ที่พึ่งปรารถนา ซึ่งตามนัยของความเป็นครู ในภาษาไทยจึงเป็นผู้ที่ต้อง ทำงานหนักจริง ๆ ส่วนในภาษาอังกฤษมาจากคำว่า TEACHER ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ

T- Teach E- Example A-Ability

C- Characteristic H- Health

E- Enthusiasm

R - Responsibility

๑. TEACH (การสอน)

คุณลักษณะประการแรกของความเป็นครูก็คือ ต้องสอนได้ สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี โดยการ :

๑.๑ ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี

๑.๒ สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

๑.๓ สอนศิลปวิทยาให้หมดสิ้น

๑.๔ ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ

๑.๕ สร้างเครื่องคุ้มกันในสารทิศ (สอนให้รู้จักเลี้ยงตัวรักษาตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี)

๑.๖ ต้องสอนให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา มีความคิด และสร้างสรรค์อย่างไรก็ตามการสอนของครูแต่ละคนนั้นขึ้นกับทักษะและลักษณะของตนเอง (Teaching skill and style) เป็นการนำเทคนิควิธี และทักษะหลาย ๆ ด้านมาผสมผสานให้เหมาะสมสอดคล้องกัน จึงต้องใช้ เทคนิคและทักษะหลายด้านร่วมกับประสบการณ์เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และต้องมุ่งจัดสรรการเรียนรู้ไปในทิศทางที่ดีและมีคุณธรรมในสังคม บทบาทการสอนของครู จึงต้องดำเนินการ โดย

๑) สอนเนื้อหาวิชาการตามหลักสูตรรายวิชาที่ได้รับมอบหมายโดยมีการเตรียมการสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่การทำ Course Syllabus แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน รายชั่วโมง การดำเนินการสอน และการประเมินผล มีการปรับปรุงพัฒนา และสร้างผลงาน ทางวิชาการอยู่เสมอ

๒) สอนการปรับตัวให้เหมาะสมในสังคม

๓) สอนให้เจริญเติบโต มีความคิด มีเหตุผล และมีความ คิตรีเริ่มสร้างสรรค์ ตามแผนที่ได้ กำหนด หรือเตรียมการไว้เป็นอย่างดี

๒. EXAMPLE (เป็นตัวอย่าง)

ผู้เรียนโดยทั่วไปนั้นจะ “เรียน” และ “เลียน” จากตัวครู การทำตัวเป็นต้นแบบหรือ แบบอย่าง จึง เป็น สิ่งที่มีอิทธิพลมากกว่าการบอกกล่าวเฉย ๆ เพราะการแสดงต้นแบบให้เห็นด้วย สายตานั้น เป็นภาพที่ มองเห็น ชัดเจน และง่ายต่อการลอกเลียนยิ่งกว่าการรับฟัง และบอกเล่า อย่างปกติ ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเป็น อะไร จงพยายามแสดงออก เช่นนั้นทั้งในการดำเนินชีวิต และในการสนทนา การวางตัวของครูเป็น ตัวอย่าง หรือเยี่ยงอย่างให้แก่ผู้เรียนได้มาก แม้ว่าผู้เรียน จะมีความคิด ความอ่านของตนเองที่ไม่ต้องการ เลียนแบบผู้ใหญ่ ทุกประการเหมือนเด็กเล็ก แต่ครูก็คือ ครู ที่ผู้เรียน พิจารณามีความหมายสำคัญอยู่มาก โดยเขาจะสนใจ และเฝ้าสังเกตนับ ตั้งแต่การแต่งกายไปจนถึง การประพฤติปฏิบัติ จะเป็นประสบการณ์ ให้ เขาได้พิจารณา นอกจากนี้การรู้ตัวเองของครู การแนะนำให้ผู้เรียนประพฤติตนให้เหมาะสม ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ ครู (ตัวเรา) ต้องประพฤติและปฏิบัติตนให้เหมาะสมด้วย

๓. ABILITY (ความสามารถ)

คำว่า “ความสามารถ” หมายถึง กำลังที่มีจริงในการแสดงหรือในการกระทำอย่างใด อย่างหนึ่ง ไม่ ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำทางกายหรือทางจิตใจ และไม่ว่ากำลังนั้น จะได้มาจากการฝึกฝนอบรม หรือไม่ก็ตาม แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ความสามารถทั่วไป (general ability) และความสามารถ พิเศษ(specific ability) นอกจากนั้นครูจะต้องทราบถึงการเปลี่ยนแปลงใหม่หรือ นวัตกรรมทางการศึกษา (innovation in teaching) เพื่อจะช่วยปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือการเรียน การสอนให้ดี ยิ่งขึ้นไป การเรียนการสอน ก็เช่นเดียวกับการวินิจฉัย การรักษาโรคทางการแพทย์ หรือจะสมมติเป็นการปรุง อาหารในครัว ที่จะต้องแสดงฝีมืออย่างเต็มที่เพื่อให้ได้อาหารอร่อยที่สุดก็ได้ ดังนั้น ครูจึงต้องประเมินตัวเอง ประเมินการสอน และปรับปรุงข้อบกพร่องของสิ่งที่ตนสอนไปเสมอ (diagnosis and treatment of course defects) เพื่อให้ผลการสอนที่ดีที่สุดนอกจากครูจะต้องเข้าใจบทบาทความเป็นครูของตนเองแล้ว (teacher’s role) ครูควรมี ความสามารถดังนี้

- จิตวิทยาการเรียนรู้ (psychology of learning)
- การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนอย่างชัดเจน (specific of objectives)
- การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
- การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (learning activities)
- การนำสื่อทัศนูปกรณ์มาช่วยสอน (the application of audiovisual aids)
- การจัดทำแผนการสอน (course syllabus and lesson planning)
- การประเมินการเรียนการสอน (assessment)

๔. CHARACTERISTIC (คุณสมบัติ)

ความหมายที่ใช้โดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง คุณภาพ หรือคุณสมบัติที่สังเกต ได้ชัดเจน ในตัวบุคคล ทำให้ทราบ ได้ว่าบุคคลนั้นแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ในความหมายเฉพาะ อุปนิสัย หมายถึง ผลรวมของ นิสัย ต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่ หรือผลรวมของลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ตามความเข้าใจของ คนทั่วไป คำว่าอุปนิสัยนี้ แฝงความหมายของคุณธรรมจรยาในตัวด้วย เช่น เราพูดว่าเขาผู้นั้นมี อุปนิสัยดี เป็นต้น ใน คุณสมบัติของความเป็นครู สิ่งสำคัญ คือ ครูจะต้องมีเจตคติที่ดี ต่อผู้เรียน ต่อวิชาที่สอน และต่องานที่ทำ

๕. HEALTH (สุขภาพดี)

การมีสุขภาพดี หมายถึง การไม่มีโรค รวมถึงมีสภาพทางร่างกาย และจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง พอที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ผู้ที่เป็นครูนั้น ต้องทำงานหนัก ดังนั้น สุขภาพ ทางด้านร่างกาย จึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่ที่สำคัญกว่าคือสุขภาพจิต คงเคยได้ยินคำว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” ดังนั้น ครู จึงจำเป็นต้อง มีสุขภาพจิตที่ดีด้วย จิตดีนั้น ไม่เพียงแต่ไม่เป็นโรคจิต โรคประสาท เท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ มีภาระงานและมีชีวิตที่เป็นสุขทำประโยชน์ ต่อสังคม ด้วยความพอใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต่อบุคคลที่เราอยู่ร่วมและต่อสังคม ที่เราเกี่ยวข้องโดยไม่ก่อความเดือดร้อน ให้ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

๖. ENTHUSIASM (ความกระตือรือร้น)

ความกระตือรือร้นของครูนั้น อาจจะเป็นการเฝ้าหาความรู้ใส่ตนเพราะจะต้องถือว่า การเฝ้าหาความรู้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนั้นเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการพัฒนาตน (learning to teach is a process of self-development) การเพิ่มพูนความรู้มีหลายรูปแบบ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมระยะสั้น เป็นต้น จะทำให้ครูที่ขาดความรู้ในเรื่องที่ตนสอนได้ มีความรู้เพิ่มเติมและทำให้มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น ความกระตือรือร้นของครูนั้น ไม่ใช่มุ่งเน้น เฉพาะการพัฒนาตัวครูเท่านั้น แต่จะต้องมีความกระตือรือร้น ในการพัฒนาการเรียน การสอนด้วย

๗. RESPONSIBILITY (ความรับผิดชอบ)

ครูที่ดีจะต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนตามที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นอย่างดีรวมทั้งยอมรับ ผลแห่ง การกระทำนั้น ๆ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตาม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข ลักษณะของครูมืออาชีพ หมายถึง เครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นความเป็นวิชาชีพชั้นสูง หรือ คุณลักษณะที่ดีของครูอันเป็นที่ต้องการของสังคม ที่ครู ต้องมีความรักและความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละ หมั่นเพียร ศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีมีจรรยาบรรณ มีจิตวิญญาณของความเป็นครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรมยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีอุดมการณ์ ยึดมั่น ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง และมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเองอุดมการณ์ของครู พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๒ มีข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะครูที่ดี ๓ ประการ คือ “ความเป็นครูนั้น ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ ปัญญา คือ ความรู้ที่ดีประกอบด้วยหลัก วิชาอันถูกต้อง ที่แน่นแฟ้นกระจำงแจ่มในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนจกกิจ ที่จะทำคำที่จะพูดทุกอย่างได้โดยถูกต้อง ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความดี คือ ความสุจริต ความ เมตตากรุณา เห็นใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้าอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถ ที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้ว ย่อมฉาย ออก ให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย ผู้ที่มีความเป็นครูสมบูรณ์ในตัวนอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว ยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องบรรลุถึงความดีของความเจริญไปด้วย” (กรมวิชาการ.๒๕๔๐ : ๘๘) ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ อันจะ เป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างบัณฑิตอย่างมาก บัณฑิตจะมีความคิดที่ดีมีวิธีการวิเคราะห์อย่างถูกต้องและมีระบบระเบียบในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังอบรมจากครูผู้สอน และบุคลิกภาพของครู ย่อม

ส่งผลไปสู่บัณฑิตดั่งคำกล่าวของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ที่ว่า “อยากรู้ว่าตัวครูเป็นฉันทใด จงดูได้จากศิษย์ที่ สอนมา” สิ่งแรกที่ครู ต้องพัฒนานี้ก็คือ การสร้างคุณธรรมหรือคุณธรรมให้เกิดขึ้น ซึ่งความเป็นจริงนั้น “คุณธรรม” คือ ธรรมสำหรับครู เป็นสิ่งที่ครูหลายท่านทราบได้ปฏิบัติแล้ว แต่ก็มีอีกหลายท่านที่ยังไม่ทราบและไม่ปฏิบัติ คุณธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการประกอบอาชีพครูแต่ครูที่ขาด คุณธรรม จะเปรียบเสมือนเรือที่ ขาดหางเสือ ดังนั้นการจะพาศิษย์ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างถูกต้องย่อมเป็นสิ่งที่ยากอย่าง แน่นอน

ท่านพุทธทาสกล่าวว่า “ธรรม” คือ หน้าที่ ผู้ที่มีธรรมะคือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีแล้ว ครู ธรรมจึงเป็น “หน้าที่ของครู” ก็คือการอบรม สั่งสอนศิษย์” แต่การอบรมสั่งสอนศิษย์ของครูแต่ละคน ก็มี การปฏิบัติที่แตกต่างกัน เพราะความเป็นจริงนั้น ครูมิได้สอนแต่หนังสืออย่างเดียว แต่ต้องสอนคน ให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ ด้วยการที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มศักดิ์ศรีและเต็มความภาคภูมิใจได้ นั้น ครูจำเป็นต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุดหรือเป็นอุดมคติของอาชีพ นั่นก็คือ การมี อุดมการณ์ครู อุดมการณ์ครู มีหลักการที่จะยึดไว้ประจำใจทุกขณะที่ประกอบภารกิจของครูมีอยู่ ๕ ประการ คือ เต็มรู้ เต็มใจ เต็มเวลา เต็มคน เต็มพลัง

๑.๑ เต็มรู้ คือ มีความรู้บริบูรณ์ ด้วยความรู้ ๓ ประการคือ

๑.๑.๑ ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และ เหมาะสมให้ผู้เรียน เรียนอย่างครบถ้วนเหมาะสมตามระดับความรู้

๑.๑.๒ ความรู้ทางโลก นอกเหนือจากตำราวิชาการครูแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่น ๆ ให้บริบูรณ์ โดยเฉพาะความเป็นไปของระเบียบ ประเพณี สังคม วัฒนธรรม

๑.๑.๓ ความรู้เรื่องธรรมะ ครูที่มีความรู้ด้านธรรมะจะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมะมา เป็นอุทาหรณ์สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ เช่น จะสอนให้ศิษย์ประสบผลสำเร็จด้านการศึกษาเล่าเรียนได้ดี ก็ยกหัวข้อธรรมะอย่าง อธิบาท ๔ คือ (๑) พอใจในการศึกษา รักและสนใจในวิชาที่ตนเรียน (๒) มีความเพียรที่จะเรียนไม่ย่อท้อ (๓) เอาใจใส่ในบทเรียน การบ้าน รายงาน (๔) หมั่นทบทวนอยู่เสมอ เป็นต้น

๑.๒ เต็มใจ คือ ความมีใจเป็นครู พุทธศาสนากล่าวว่า “ใจนั้นและเป็นใหญ่ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิด จากใจทั้งนั้น” คนจะเป็นครูที่มีอุดมการณ์ต้องสร้างใจที่เต็มบริบูรณ์ด้วยการมีใจเป็นครู การทำใจให้ เต็มมีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑.๒.๑ ใจครู การทำใจให้เต็มบริบูรณ์ต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ (๑) รัก อาชีพ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เห็นว่าอาชีพครูมีเกียรติ มีกุศล ได้รับความภูมิใจ แสวงหาวิธีสอนที่ดี เพื่อศิษย์ (๒) รักศิษย์ มีใจคิดอยากให้ศิษย์ทุกคนมีความสุข และเสียสละเพื่อศิษย์ได้

๑.๒.๒ ใจสูง ครูควรพยายามทำให้ใจสูงส่ง มีจิตใจที่ตั้งงามมีข้อที่ล่องถามตัวเองได้ เช่น (๑) ทำงานอยู่ที่ใด ท่านมักจะด่าว่านินทาเจ้านายแห่งนั้น หรือถูกถูกสถาบันหรือเปล่า (๒) ท่านมักจะคิด ว่าเพื่อน ๆ ร่วมงานของท่านนิสัยไม่ดีส่วนใหญ่หรือเปล่า (๓) ทำไมท่าน ก็ทำดี แต่เจ้านายไม่เห็น (๔) ทำไมคนอื่น ๆ จึงโง่และเลว (๕) ท่านยอมไม่ได้ที่จะให้คนอื่นดีกว่า เพราะท่านคิดว่าท่านดีกว่าคนอื่น (๖) ทำไมที่ทำงานของท่านจึงเอาเปรียบท่านและกีดกันท่านตลอด ดังนั้น การทำจิตใจให้สูง ก็คือ การที่มองเห็นคุณค่าของมนุษย์โลกและการคิดที่จะสร้างสรรค์ให้โลกมีแต่สิ่งที่ดีงาม ยอมรับข้อดีและข้อเสียของตนเองและคนอื่นไม่คิดว่าตนเองฉลาดหรือเก่งกว่าผู้ใด ไม่คิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่น คิดอย่าง เป็นธรรมว่าตนเองมีข้อบกพร่องเช่นกัน

๑.๓ เต็มเวลา คือ การรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอน ครูที่มีอุดมการณ์ จะต้องใช้ชีวิต ครูอย่างเต็มเวลาทั้ง ๓ ส่วน คือ

๑.๓.๑ งานสอน ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ วางแผนการสอน ค้นคว้าหาวิธีการที่จะสอนศิษย์ในรูปแบบต่าง ๆ

๑.๓.๒ งานครู นอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาแก่งานธุรการงานบริหาร บริการและงานที่จะทำให้สถาบันก้าวหน้า

๑.๓.๓ งานนักศึกษา ให้เวลาให้การอบรม แนะนำสั่งสอนศิษย์เมื่อศิษย์ต้องการ คำแนะนำหรือต้องการความช่วยเหลือ

๑.๔ เต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การพัฒนาตนเองให้เป็น แม่พิมพ์หรือพ่อพิมพ์ที่คนในสังคมคาดหวังไว้สูง ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความบริบูรณ์ เป็นมนุษย์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม สรรวมกาย วาจา ใจ ให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติงาน ถูกต้อง หมั่นคิด พิจารณาตนเองเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ

๑.๕ เต็มพลัง คือ การทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถเพื่อการสอน ครูจะต้องใช้ ความสามารถอย่างเต็มที่ ทุ่มเทไปเพื่อการสอนวิชาการ ศิษย์ และอุทิศตนอย่างเต็มที่ เพื่อผลงานที่ สมบูรณ์นั้น ก็คือการปั้นศิษย์ให้มีความรู้ ความประพฤติงดงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมครูที่มีหลักยึดครบเต็ม ๕ ประการนี้ ย่อมเป็นครูที่มี คุณธรรม ที่พร้อมจะเป็นผู้ชี้ทางแห่ง ปัญญา ทางแห่งชีวิต และทางแห่งสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ครูควรสร้างอุดมการณ์ครูเพื่อ ความก้าวหน้าของสังคมไทย และการพัฒนาวิชาชีพครู

๒. คุณลักษณะของครูที่ดี

ลักษณะของครูที่ดี มีหลายรูปแบบ มีลักษณะอย่างไร ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละ บุคคล ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่มีบุคลิกภาพดี คือ ลักษณะท่าทางที่สุภาพเรียบร้อย การแต่งกายสะอาด พูดจาไพเราะ และมีลักษณะเป็นผู้นำ มีความรู้ดี มีความคิดสร้างสรรค์เชื่อมั่น ในตนเอง การสอนดี และปกครองดี มีความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งมีแนวปฏิบัติที่บ่งบอกถึง คุณลักษณะของครูที่ดี สรุปดังนี้

๒.๑ คุณลักษณะของครูที่ดี ๑๐ ประการ

๒.๑.๑ ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ความประพฤติทั้งทางกาย วาจาและใจ ที่แสดง ถึงความเคารพในกฎหมาย ระเบียบประเพณีของสังคม และความประพฤติ ความหวังของตนเอง โดย ให้อึดส่วนรวมเป็นสำคัญ

๒.๑.๒ ความซื่อสัตย์สุจริต และความยุติธรรม หมายถึง การประพฤติที่ไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ หรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้อึดถือหลักเหตุผล ระเบียบแบบแผนและ กฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์

๒.๑.๓ ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ หมายถึง ความประพฤติที่ไม่ทำให้เสียเวลาชีวิต และปฏิบัติกิจอันควรกระทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม

๒.๑.๔ ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่าง ๆ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ หมายถึง ความประพฤติที่ไม่เอารัดเอาเปรียบและไม่ก่อความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคม

๒.๑.๕ ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความ ประพฤติในลักษณะสร้างสรรค์และปรับปรุงมีเหตุมีผลในการทำหน้าที่การงาน

๒.๑.๖ ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความประพฤติที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือ ในการอยู่ ร่วมกันโดยยึดผลประโยชน์ของสังคมให้มากที่สุด

๒.๑.๗ ความเป็นผู้มีพลานามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ หมายถึง การรู้จัก บำรุงรักษา ร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์มีอารมณ์แจ่มใสมีธรรมะอยู่ในจิตใจอย่างมั่นคง

๒.๑.๘ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึ่ง ไม่ไหว้วานหรือขอ ความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่จำเป็น

๒.๑.๙ ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมของตนเองและ ทรัพยากรของชาติ

๒.๑.๑๐ ความเสียสละ และเมตตาอารี กตัญญูทเวที กล้าหาญ และความสามัคคีกัน หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกถึงความแบ่งปัน เกื้อกูลผู้อื่น ในเรื่องของเวลา กำลังกายและกำลัง ทรัพย์ คุณลักษณะ

๑๐ ประการนี้ เป็นแนวทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา อบรม สั่งสอน นักเรียนของ สถานศึกษาทุกระดับและเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาต้องถือปฏิบัติด้วย

๒.๒ สิ่งที่ครูไม่ควรกระทำ

๒.๒.๑ ครูมาสาย คติประจำใจ คือ สอนน้อยหน่อยสายมากหน่อย อร่อยกำลังเหมาะ

๒.๒.๒ ครูค้าขาย คติประจำใจ คือ ครูที่มีความเพียรต้องทำโรงเรียนให้เป็นตลาด ครูที่มีความสามารถ ต้องทำตลาดให้เป็นโรงเรียน

๒.๒.๓ ครูคุณนาย คติประจำใจ คือ อยู่อย่างคุณนายสบายทุกอย่าง หนทางสะดวก พรรคพวก มากมี

๒.๒.๔ ครูสุราบาล คติประจำใจ คือ สุกร์เมา เสาร์นอนอาทิตย์ถอน จันทร์เกียดคร้าน อังคารหยุด พุธลา พฤหัสก้มหน้าไม่สู้คน

๒.๒.๕ ครูเกียดคร้าน คติประจำใจ คือ สอนมั่ง ไม่สอนมั่งสต่างค์เท่าเดิม

๒.๒.๖ ครูหัวโบราณ คติประจำใจ คือ คิดเป็นก็คิดไปแก้ปัญหาเป็นก็แก้ปัญหาไป แต่ ฉันทจะสอนอย่างไร ใครอย่ามายุ่งกับฉันท

๒.๒.๗ ครูปากมั่ว คติประจำใจ คือ นินทาวันละมาก ๆ ปากผ่องใส

๒.๒.๘ ครูหน้าใหญ่ คติประจำใจ คือ ใหญ่ที่โรงเรียนไปเป็นเสมียนที่อำเภอ เพื่อ เจ้านายได้สอง ชั้น

๒.๒.๙ ครูใจยักษ์ หน้าตาขมิงขิงขัง ดุด่าไม่ฟังเหตุผล

๒.๓ หลัก ๑๐ ประการของความเป็นครูดี

๒.๓.๑ มุ่งมั่นวิชาการ ครูมีบทบาทหน้าที่ในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ คือ

๑) ศาสตร์ที่จะสอนครูต้องติดตามความก้าวหน้าของวิชาที่จะถ่ายทอด จากหนังสือ เอกสารวารสารตามสื่อต่าง ๆ ตลอดจนเข้าประชุมเพื่อรับรู้ความคิดใหม่ ๆ ข้อค้นพบที่มีความรู้ ทันสมัยต่อเหตุการณ์

๒) ศาสตร์การสอน แม้ครูจะมีความรู้ดีในศาสตร์สาขาที่ชำนาญ หากครูยังขาดความรู้ เรื่องของการถ่ายทอดวิชาการเหล่านั้น จำเป็นต้องติดตาม ศึกษา ค้นคว้า ให้ทันต่อความก้าวหน้า

๓) ศาสตร์การพัฒนาคอนโดยที่อาชีพครู เป็นอาชีพสร้างคนที่มีศักยภาพให้แก่ ประเทศชาติ ต้องเอาใจใส่ และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาคอนให้มีความพร้อมด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงตนให้เป็นคนดีที่สังคมปรารถนา

๒.๓.๒ รักงานสอน ครูต้องมีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน ต้องมีความรัก สนใจที่จะพัฒนาการสอนให้น่าสนใจเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน รู้จักวิธีถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายเรียนด้วย ความสุข

๒.๓.๓ อาทศิษย์ ครูต้องเมตตา รัก เข้าใจ และเอาใจใส่ ดูแลลูกศิษย์ ช่วยแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ให้เกียรติ ยอมรับในความแตกต่างและไม่ดูถูกลูกศิษย์

๒.๓.๔ คิดดี ครูต้องมีความคิดที่ดี ที่เป็นบวกต่อศิษย์การสอนวิชาชีพต่อสถาบัน และเพื่อนร่วมงาน ให้คิดอยู่เสมอว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่าที่สุด ครูต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๕ มีคุณธรรม คุณธรรมมีความจำเป็นต่อวิชาชีพครูได้แก่ ความยุติธรรมด้านการ สอน การประเมินผล ความต้องการให้ลูกศิษย์ประสบผลสำเร็จ มีความอดทน ระวังอารมณ์ ไม่ทำร้าย ศิษย์ เสียสละ และมีหลักศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักประพฤตินให้ถูกต้องตามระเบียบประเพณีและ วัฒนธรรมของสังคม

๒.๓.๖ ชี้นำสังคม ครูต้องช่วยชี้นำสังคม ทำตนเป็นแบบอย่าง เช่น เรื่องของชยะ สิ่งแวดล้อม และการประหยัดพลังงานทั้งการแก้ปัญหาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และการช่วยนำ สังคมให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรสมานฉันท์

๒.๓.๗ อบรมจิตใจ ครูจึงต้องช่วยให้ข้อคิดที่ดี อบรมตักเตือน สั่งสอนให้ศิษย์ประพฤติดี ดำรงอยู่ในศีลธรรม ปลูกฝังจิตใจให้ศิษย์มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่เสมอ

๒.๓.๘ ใฝ่ความก้าวหน้า ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เผยแพร่ผลงาน วิชาการ ให้แก่ชุมชน ครูจะต้องทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง ศิษย์ สังคม และประเทศชาติ

๒.๓.๙ วาจางาม คาพูดเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ มีความมุมานะครูจึงต้องฝึกการพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ จูงใจและส่งเสริมทำให้ศิษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามและถูกต้อง

๒.๓.๑๐ รักความเป็นไทย สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคอนให้เป็น ทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติ ครูจึงต้องส่งเสริมพัฒนาเอกลักษณ์ไทย ดำรงรักษาเอาไว้ให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะตน ดำรงไว้ให้มั่นคง แม้ว่าเทคโนโลยีจะพัฒนาไปได้ไกล จนทำให้แต่ละชาติ สามารถติดต่อ รับรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกันได้ก็ตาม แต่อัตลักษณ์เฉพาะของคนในชาติ เช่น เรื่องของความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามควรช่วยกันสืบสาน ส่งเสริม และดำรงไว้เพื่อทำให้ เยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ

คุณธรรม จริยธรรม วิชาชีพครู

ครู เป็นทั้งผู้ให้และแบบอย่างที่ดี มุ่งให้การอบรม สั่งสอนและพัฒนาเยาวชนให้เจริญก้าวหน้า เติบโตใหญ่ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามมาตรฐานสากล ทั้งเก่ง ดี มีปัญญา มีคุณธรรม และอยู่ร่วมในสังคม อย่างมีความสุข ครูจึงเป็นผู้เคร่งครัดในการประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยยึดถือการปฏิบัติตนตามกฎ/กติกามารยาท ขนบธรรมเนียม และแบบแผน อันดีงามของสังคม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน อดทน พร้อมอุทิศเวลาให้แก่ราชการยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข พร้อมนี้

ได้ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ประหยัด มัธยัสถ์ ละเว้น อบายมุขและสิ่งเสพติด รักการศึกษา/ค้นคว้า ริเริ่ม สร้างสรรค์ นำองค์ความรู้ใหม่ๆ นวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้พัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า เอาใจใส่ ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ และให้บริการแก่ ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ สม่่าเสมอเท่าเทียมกันวิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม เป็นอาชีพที่ช่วย สร้างสรรค์ จรรโลงให้สังคมเป็นไปในทางที่ปรารถนา ฉะนั้น กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพจึงต้องมี ความรับผิดชอบ ต่อสังคม ในระดับที่สูงเช่นกันยิ่งสังคมยกย่อง เคารพและไว้วางใจผู้ประกอบการวิชาชีพ ครูมากเท่าใด ผู้ประกอบการวิชาชีพครูก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเคารพเชื่อถือ ไว้วางใจเพียงนั้น การควบคุมความประพฤติหรือการปฏิบัติตนของครูนั้น วิธีการที่ดีที่สุด คือ การสร้างจิตสำนึก หรือการควบคุมทางจิตใจ ครูที่มีคุณ ธรรม จริยธรรมสูงย่อมเป็นครูที่มีจรรยาบรรณเป็นมาตรฐานวัดมาตรฐาน ความเป็นครูของผู้ประกอบการวิชาชีพครูที่สำคัญยิ่ง กล่าวคือ ครูที่มีคุณธรรมย่อมเป็นครูที่มี จรรยาบรรณที่ดีนั่นเอง

๑. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คำว่าคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในวงการการศึกษาสังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนาต่างๆ ไป อย่างไรก็ตาม ความหมายของคุณธรรมนั้นมักจะใช้ในลักษณะที่ครอบคลุม ความหมายของจริยธรรมด้วย ทั้งในศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการแสดงออกให้ผู้อื่น เห็นคุณธรรมที่มีอยู่ภายในจิตใจของแต่ละบุคคลนั่นเอง

ความหมายของคุณธรรม (morality) คุณธรรม ตามรูปศัพท์แปลว่า สภาพของคุณงามความดีซึ่ง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. ๒๕๓๘ : ๓๔) อธิบายความหมายไว้ว่าคุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ. ๒๕๒๙ : ๙๐) อธิบายว่าคุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดีเป็นที่ตั้ง หรือประโยชน์แก่สันติภาพ หรือสันติสุข คุณธรรมเป็นส่วนที่ต้องอบรมโดยเฉพาะหรือให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมกับที่ต้องการคุณธรรมตามแนวคิด ในวงการการศึกษาตะวันตกนั้น มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (interdisciplines) คือเป็นแนวคิดทั้งในลักษณะวิชาปรัชญาจิตวิทยาสังคมวิทยาและการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการตะวันตกค่อนข้างหลากหลาย และมีพื้นฐานของศาสตร์ในการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างค่อนข้างชัดเจนพจนานุกรมCollin Cobuild (๑๙๘๗ : ๙๓๗) อธิบายว่าคุณธรรมมีความหมาย ๒ นัย

๑. โดยนัยที่เป็นภาวะทางจิตใจ (idea) นั้น คุณธรรม แปลว่า ความคิดที่ว่าบางพฤติกรรมเป็น สิ่งที่ต้องทำที่ควรทำและเป็นที่ยอมรับและบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผิดหรือเลวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและของสังคม นอกจากนี้คุณธรรมยังเป็นคุณภาพหรือสถานะในการดำเนินชีวิต อย่างถูกต้องควรทำและยอมรับได้

๒. คุณธรรมเป็นระบบของลักษณะการประพฤติและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือเฉพาะในกลุ่มคน

ความหมายของจริยธรรม (ethics)

จริย แปลว่า กิริยา ความประพฤติ การปฏิบัติ ฉะนั้นจริยธรรมจึงหมายถึงแนวทาง การประพฤติปฏิบัติ สำหรับมนุษย์เพื่อให้บรรลุถึงสภาพชีวิตที่พึงประสงค์ พระราชวรมุณี (ประยูร ธมมจิตโต. ๒๕๔๑ : ๑๑) อธิบาย จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติ ตามหลักตามระเบียบที่วัดได้ ประเมินได้ในทางพฤติกรรมที่แสดงออกมา ทางกายกับวาจาและเป็นหลักต่างๆ ไป ของทุกคน มาจากหลายแหล่งไม่ว่าศาสนา กฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณี อะไรที่ควรทำเป็นจริยธรรมทั้งสิ้น

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ. ๒๕๒๙: ๒๑๕) อธิบายว่าจริยธรรม หมายถึง ตัวของกฎที่ต้องปฏิบัติ ส่วนจริยศาสตร์ คือเหตุผลสำหรับใช้อธิบายข้อกฎที่จะต้องปฏิบัติ มีลักษณะเป็นปรัชญาและเมื่อรวมทั้งสองส่วน เข้าด้วยกัน จะเรียกว่าจริยศึกษา

ซามูเอล สตัมพ์ (Stumpf. ๑๙๗๗: ๓) อธิบายความหมายของจริยธรรมในเชิงวิชาปรัชญาว่า จริยธรรมเป็นความประพฤติปฏิบัติเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกกันว่าถูกหรือผิด ดีหรือเลว ฟังประสงค์ หรือไม่ฟังประสงค์ มีคุณค่าหรือไร้ค่า นอกจากนี้จริยธรรมยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกชอบ หน้าที่ พฤติกรรมที่ยอมรับนับถือต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สตัมพ์ อธิบายว่าในเรื่อง ทฤษฎีจริยธรรมของ ลัทธิปรัชญานั้น จะไม่ใช่ตอบคำถามว่าจริยธรรมใดดีกว่าหรือถูกต้องกว่า

แคน คอสตี้ลีย์ และรอล์ฟ ทอดด์ (Costiey and Todd. ๑๙๘๓ : ๕๐๔) อธิบายว่า จริยธรรม (ethics) เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับความถูกและผิดของความคิดกับความชั่ว คำว่า ethics เป็นภาษากรีกโบราณ แปลว่าคุณลักษณะ (character) ในภาษาโรมัน จะหมายถึง ธรรมเนียมประเพณี (costoms) ซึ่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญา ตั้งแต่เดิมนั้นก็คือ คุณลักษณะมักจะเป็น สิ่งที่ถูกกำหนดโดยธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาศัยหรือทำงานอยู่ร่วมกันด้วย ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า จริยธรรม คือ ข้อประพฤติปฏิบัติ หรือกฎที่ควร ปฏิบัติในทางที่ดีที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีหรือมีสันติสุขในสังคม ในการเทศนาสั่งสอนของพระสงฆ์ ในศาสนาพุทธนั้นมี สองแบบคือ เทศนาธรรม หมายถึง การบอกหรือ อธิบายข้อธรรมต่างๆ ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีประโยชน์หรือเป่าประสงค์อะไร ส่วนเทศนา จริยะ คือ การอบรม และอธิบายสิ่งที่ฟังกระทำหรือบอกถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีให้แก่สาธุชนทั้งหลายนั่นเองคุณธรรมกับจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นธรรม ฝ่ายดีที่อยู่ภายในจิตใจ ของบุคคล การแสดงออกของคุณธรรมให้ประจักษ์ นั้นเรียกว่า จริยธรรม ส่วนคำว่า จริยศาสตร์ คือ เหตุผลที่ อธิบายสำหรับข้อหรือกฎ ที่ต้องปฏิบัติเป็นหลักเกณฑ์ ทางวิชาปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่ เรียกว่า จริยธรรม

๒. ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

เนื่องจากคุณธรรมเป็นสภาพของความดีลักษณะของความดีงามหรือธรรมชาติของความดีที่อยู่ภายใน จิตใจของบุคคล ส่วนการกระทำดีหรือพฤติกรรมดีๆ ที่บุคคลได้กระทำนั้นเกิดจากการนำ หลักในการดำเนินชีวิต อย่างประเสริฐ หรือหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องของ จริยธรรม ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นของคู่กัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีจิตวิญญาณ ที่เปี่ยมไปด้วยคุณความดี ย่อมจะกระทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามหากบุคคลใด มีแต่ความคิดดีๆ แต่ไร้การกระทำดีย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและ/หรือผู้อื่นแต่ประการใด แต่ก็ยังมีประโยชน์ อยู่บ้างเพราะมิได้สร้างความสับสนวุ่นวายหรือความเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อผู้ใด

จากคำกล่าวข้างบนนี้ แสดงให้เห็นว่าคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ของบุคคลและสังคมทุกหมู่เหล่า “สังคมหรือชาติใดที่เต็มไปด้วยประชาชนซึ่งเป็นผู้ขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมแล้ว สังคมนั้นจะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สาระสลาย ความเดือดร้อน จะเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งไม่เว้น อาทิ จะมีการลักขโมย แย่งชิง ปล้นฆ่า ช่มชู้ และสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ จะบังเกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน

๓. คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู

หลักธรรมที่ยกมากล่าวในบทนี้หาได้มุ่งหมายที่จะให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องนำเอาหลักธรรมต่างๆ ไปประพฤติเพียงแต่ต้องการให้ศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเพื่อเป็นธรรมขั้นพื้นฐาน สำหรับการอบรมสั่งสอนศิษย์ของตนและปลูกฝังคุณธรรมให้มีไว้ในจิตใจ เพื่อให้เป็นมนุษย์ โดยสมบูรณ์หลักธรรมในพุทธศาสนา ที่สำคัญ ได้แก่

๓.๑ เบญจศีลหรือศีล ๕ คำว่าศีลแปลว่าปกติหมายถึงความคงที่ ความไม่แปรไปจากเดิม ได้แก่ ข้อปฏิบัติสำหรับรักษากาย และวาจา ให้ปกติเรียบร้อย คำว่า เบญจศีล แปลว่า ศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับ คนทั่วไปขั้นพื้นฐาน มีอยู่ ๕ ข้อ คือ

๓.๑.๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

๓.๑.๒ อทินาทานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้

๓.๑.๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือ งดเว้นจากการประพฤติผิด ในคู่ครอง และของรักของผู้อื่น

๓.๑.๔ มุสาวาทา เวรมณี คือ งดเว้นจากการพูดเท็จ

๓.๑.๕ สุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการดื่มเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท และเว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษทุกอย่าง

๓.๒ กัลยาณมิตรธรรม คุณธรรมที่เป็นคุณลักษณะของการเป็นผู้อบรมสั่งสอน แนะนำซึ่งประกอบไป

๓.๒.๑ ปิยตา คือ กระทำตนเป็นที่เคารพรักของศิษย์

๓.๒.๒ ครุ คือ กระทำตนเป็นที่น่าเคารพบูชา โดยการปกครอง ชู ยกย่อง เป็นตัวอย่างทำให้เด็ก รัลึกอบอุ้นปลอดภัย มีความยุติธรรมเที่ยงตรง

๓.๒.๓ ภาวนียตา คือ อบรมตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และเจริญด้วย ศีลธรรม มีภูมิปัญญานำยกย่อง

๓.๒.๔ วัตถุตา คือ อุทิศหาสิ่งสอนอบรม รู้จักชี้ทางให้เข้าใจด้วยเหตุผล โดยการอธิบายชัดเจน ใ้เราให้สนใจอยากติดตาม ให้ผู้เรียนสนุกสนาน อธิบายให้แจ่มแจ้ง ชักชวนให้ทำ ตามให้มีความอุตสาหะและให้ ความร่าเริง สบายใจ

๓.๒.๕ วัจนักขันติ คือ อดทนต่อถ้อยคำรบกวนของศิษย์ อดทนต่อการเสียสติ กวนใจ ตีเถียน

๓.๒.๖ คัมภีรภากรณัง คือ ขยายข้อลึกลับให้ตื้น อธิบายให้ง่าย โดยใช้วิธีต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง และ เข้าใจ โดยแสดงจุดเด่นของวิชา แสดงเหตุผลของวิชา และแสดงสาระของวิชา

๓.๒.๗ อนิโยธนัง คือ การไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางชั่ว ไม่แนะนำไปในทางเสื่อม

๓.๓ ธรรมเทศกธรรม ๕ คุณธรรมของการประสิทธิ์ประสาทความรู้

๓.๓.๑ อนุบุพพิทา คือ สอนให้มีลำดับขั้นตอน ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

๓.๓.๒ ปริยายทัสสาวิ คือ จับจุดสำคัญมาขยายแต่ละเรื่อง แยกแยะให้มองเห็น ชัดเจนอย่างมี เหตุผล

๓.๓.๓ อนุทยตา คือ ตั้งจิตเมตตา สอนด้วยความปรารถนาดี โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียน หรือชมผู้อื่น

๓.๓.๔ อนามัยสันดร คือ ไม่มุ่งหวังอามิส หรือผลตอบแทน

๓.๓.๕ อนุพัหัจจ คือ การวางจิตใจให้ตรงตามเนื้อเรื่อง ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น

๓.๔ โลกบาลธรรม คือ ธรรมที่คุ้มครองโลกและเป็นเทวธรรม ประกอบไปด้วยธรรม ๒ ประการ ได้แก่ หิริ คือ ความละอายต่อบาปและความชั่วทั้งปวง โอตตัปปะคือความเกรงกลัวต่อบาปและความชั่วทั้งปวง บุคคลที่มีธรรมคู่นี้อยู่ในจิตใจจะไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพราะความ ละอาย และเกรงกลัวต่อบาปจะช่วยให้บุคคลในสังคมโลกไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยให้สังคม มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยไม่เดือดร้อนวุ่นวาย

๓.๕ ธรรมที่ทำให้งาม กล่าวคือ หากผู้ใดปฏิบัติได้ย่อมไม่แสดงกิริยาอาการทुरนทुरาย เมื่อต้องอยู่ในสภาวะที่ต้องอดทน ประกอบไปด้วยกิจกรรม ๒ ประการ ได้แก่

ขันติ คือ ความอดทน อดได้ทนได้ เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ โสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม มีอหยาตังคตงาม รัก ความประณีตหมดจดเรียบร้อยงดงาม

๓.๖ อิทธิบาท ๔ คือ ธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หลักธรรมสำหรับการ “ครองงาน” มี ๔ ประการ คือ

๓.๖.๑ ฉันทะ คือ ความยินดีพอใจรักใคร่ใฝ่ใจ รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้น

๓.๖.๒ วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม ขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงานนั้น ๆ อย่างเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดเลย

๓.๖.๓ จิตตะ คือ การตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

๓.๖.๔ วิมังสา คือ ความไตร่ตรองหรือทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ได้กระทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุง

๓.๗ สังคหวัตถุ ๔ คือ หลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิด ความสามัคคี และเป็นหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคคลทุกชั้นวรรณะ หลักธรรมนี้เรียก อีกอย่างว่า เป็น “ธรรมสำหรับการครองคน” หรือ “ธรรมสำหรับการสงเคราะห์สร้างไมตรี” มี ๔ ประการ คือ

๓.๗.๑ ทาน คือ การให้แบ่งปันสิ่งของที่ควรให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความรู้ การให้คำแนะนำ สั่งสอน หรือกล่าวอย่างง่ายว่าเป็นการให้ทั้งสิ่งของและวิทยาทาน

๓.๗.๒ ปิยวาจา คือ การเจรจาทันทีด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนหวาน สมานใจ เป็นคำพูด ที่แสดงประโยชน์ มีเหตุมีผล

๓.๗.๓ อัจฉริยา คือ การประพฤติดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ตลอดจนการแก้ไข ปรับปรุงส่งเสริมทางจริยธรรมด้วย

๓.๗.๔ สมานัตตตา คือ การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขทุกข์สุข หรือเป็นการนำตนของเราเข้าไปสมานไมตรีกับบุคคลนั้นๆ เพื่อให้ห่างต่อ การจดจำคุณธรรม ทั้ง ๔ ประการ จึงขอให้ผู้ที่ศึกษาหลักธรรมนี้จดจำข้อความต่อไปนี้ คือ “โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ การงาน สมานไมตรี”

๓.๘ พรหมวิหาร ๔ คือ หลักธรรมประจำใจอันประเสริฐ เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ์ เป็นธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจ และกำกับความประพฤติ เพื่อให้ปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ โดยชอบ หรือเรียกอย่างง่าย ๆ ว่าเป็น “ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม” หรือ “ธรรมของผู้ใหญ่ปกครองผู้น้อย” มี ๔ ประการ คือ

๓.๘.๑ เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

๓.๘.๒ กรุณา คือ ความสงสาร การคิดช่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมานการใส่ใจ ในอันที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

๓.๘.๓ มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้า มีจิตผ่องใส บันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วย เมื่อเขาได้ดี มีความสุขความเจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไป

๓.๘.๔ อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตาม ที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาคือมีจิตเรียบตรง เทียงธรรมไม่เอนเอียงด้วยความรักหรือความชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ได้กระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือผลชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนได้ประกอบ สามารถวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจ ที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว หรือเขาสมควร ได้รับผลอันสมกับที่รับผิดชอบของตน

๓.๙. ขรราวาสธรรม เป็นธรรมของผู้ครองเรือน ประกอบด้วย

๓.๙.๑ สัจจะ ความซื่อสัตย์ต่อกัน

๓.๙.๒ ทมะ ความฝึกลงปรับปรุรงตนให้รู้จักข่มใจ ควบคุมอารมณ์ ควบคุมตนเองและ ปรับตัวให้เข้ากับงานและสิ่งแวดล้อม

๓.๙.๓ ขันติ ความอดทนต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่

๓.๙.๔ จาคะ ความเสียสละเพื่อแม่ แบ่งปัน มีน้ำใจ

๓.๑๐ คุณธรรมพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความ สมานฉันท์ สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่ เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมี จุดเน้น เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมี ความชัดเจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรม “๘ คุณธรรม พื้นฐาน” ที่ควรเร่งปลูกฝังประกอบด้วย ขยันประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

๓.๑๐.๑ ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนที่มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำตั้งใจทำอย่างจริงจัง

๓.๑๐.๒ ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของแต่พอควร พอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รายออม ของตนเองอยู่เสมอ

๓.๑๐.๓ ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอนเอียงไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจ ปลอดภัยจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รั้งหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติ อย่างเต็มที่ถูกต้อง

๓.๑๐.๔ มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้ง วินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคม ผู้มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบ ของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

๓.๑๐.๕ สุขภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อมมีกิจกรรมารยาทที่งดงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุขภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มขู่ ผู้อื่น ทั้งโดยวาจา และท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีมารยาท วางตนเหมาะสม ตามวัฒนธรรมไทย

๓.๑๐.๖ สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อม ความ ผ่องใสเป็นที่ เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่ อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

๓.๑๐.๗ สามัคคี คือ ความพร้อมเพียงกันความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรต์เอา เปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นรับทราบของตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่น ต่อ การรวมพลังช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จ ลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มี เหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกัน อย่างสันติ

๓.๑๐.๘ มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็น ออกเห็นใจเห็น คุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการความจำเป็นความทุกข์สุขของ ผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้ และผู้อาสาช่วยเหลือสังคมรู้จัก แบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็น ใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสาช่วยเหลือ สังคมด้วยร่างกาย สติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงาม ให้เกิดขึ้นใน ชุมชนวิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคมเป็นอาชีพ ที่ช่วยสร้างสรรค์ จรรโลงให้สังคมเป็นไปในทางที่ปรารถนา ฉะนั้น กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพจึงต้องมี ความรับผิดชอบต่อสังคมใน ระดับที่สูงเช่นกัน ยิ่งสังคมยกย่อง เคารพ และไว้วางใจผู้ประกอบการวิชาชีพ ครูมากเท่าใด ผู้ประกอบการวิชาชีพครู ก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเคารพเชื่อถือไว้วางใจเพียง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงาน ก.พ. หลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ.นนทบุรี :
พิมพ์ครั้งที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๕ จำนวน ๓๐๐ เล่ม.

สำนักงาน ก.พ. [https://learn.ocsc.go.th/course/info.php?id= ๑๕๗&lang=en](https://learn.ocsc.go.th/course/info.php?id=๑๕๗&lang=en)

ศูนย์คุณธรรม <https://ethics.parliament.go.th/>

[ewt_dl_link.php?nid =๕๖๗&filename=knowledge](https://ethics.parliament.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๕๖๗&filename=knowledge)

